

каменяр

Інформаційно-аналітичний часопис Львівського національного університету імені Івана Франка

№ 3, березень 2015 р.

Листівка з фондів Кабінету літератури української діаспори імені Петра Гоя (1948 р.)

**Дорогі студенти, аспіранти,
викладачі та працівники
Львівського національного університету
імені Івана Франка!**

**Сердечно вітаю Вас зі світлим Христовим
Воскресінням!**

Великдень – особливе й найбільш значуще свято, що за своєю сакральною сутністю символізує відродження людської духовності та переможну силу Світла й Добра. Це час, коли ми замислюємося над одвічними цінностями, намагаємося по-новому оцінити свої вчинки, коли відкриваємо душі, аби наповнити їх силою і сподіваннями, відчути радісну благодать піднесення й очищення, якими традиційно обдаровують нас Великодні свята.

У період складних випробувань, який зараз переживає вся країна, ми просимо в Господа сил, миру та спокою задля зміцнення Духу української Нації й утвердження соборності України.

Від усього серця бажаю кожному з нас Божого благословення та міцного здоров'я! Нехай Великодні свята зігріють наші родини Добром, Любов'ю, Світлом і щирим Словом, зміцнять Віру в Істину та Справедливість і вселять Надію на краще майбутнє.

**Веселих свят!
Христос Воскрес!**

Ректор Володимир Мельник

У номері:

**Україна
у Великій війні:
історіографічна
ретроспектива**
Стор. 3

**Юрій Головатий:
«Ми маємо
працювати до
перемоги!»**
Стор. 4

Global Understanding

Львівський національний університет імені Івана Франка перший і єдиний в Україні реалізовує експериментальний проект із набуття унікального досвіду комунікації за допомогою новітніх інформаційних технологій, започаткований у рамках міжнародної ініціативи університетів світу «Global Academic Initiatives». У співпраці з Університетом Східної Кароліни (США) на факультеті міжнародних відносин для студентів різних спеціальностей запроваджено навчальний курс «Global Understanding», метою якого є поглиблення знань про суспільні та культурні особливості країн і народів світу й удосконалення навичок із міжнародної комунікації.

12 українських студентів, які під час конкурсного відбору продемонстрували високий рівень знання іноземної мови й такі особистісні характеристики, як відкритість і комунікабельність, прагнення пізнавати нове, уміння працювати в тандемі та в колективі, упродовж 17 лютого – 21 травня 2015 року беруть участь у пілотному проекті «Global Understanding», по завершенню якого отримають сертифікати міжнародного зразка.

Головним компонентом занять є безпосередні дискусії між студентами Львівського національного університету імені Івана Франка зі своїми колегами з країн інших трьох континентів (Північної Америки, Африки, Азії) у реальному часі (за допомогою відеоконференцій і чату).

У реалізації проекту впровадження навчального курсу «Global Understanding» ЛНУ ім. Івана Франка співпрацює з університетами-партнерами – Університетом

Східної Кароліни (США), Jimma University (Ефіопія), Shandong University (Китай).

26 березня 2015 року в конференц-залі факультету міжнародних відносин відбулась презентація спільних студентських проектів, які підсумовують завершення першого етапу українсько-американського міжкультурного діалогу в рамках навчального курсу «Global Understanding».

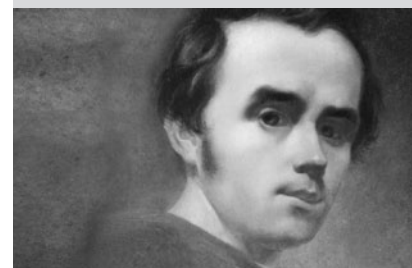
Студенти обох країн підготували презентаційні матеріали на со-

ціальну, культурну, освітню й філософську тематику. Зокрема, особливе зацікавлення викликали топіки «Changes between generations», «Grandparents and grandchildren: what can we teach each other?», а також розповіді про видатних людей, діяльність яких мала вплив на розвиток США та України. Студенти спробували здійснити мандрівку в часі, презентуючи власні проекти на тему: «Опишіть своє життя у 35 років». Молоді люди емоційно й захоплено ділилися своїми напрацюваннями, демонструючи високий рівень знань з англійської мови та світоглядну обізнаність. Робота в тандемі з американськими колегами не лише дала можливість удосконалити мовленнєві навички, а й налагодити дружні відносини зі студентами з іншого континенту.

У реалізації експериментального проекту – впровадження навчального курсу «Global Understanding» – беруть участь доценти кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби Світлана Пик, Петро Кузик, Наталія Шаленна та асистент Роман Шипка.

За словами однієї з координаторів проекту Світлани Пик, наступним етапом навчального курсу буде співпраця студентів-міжнародників Львівського національного університету імені Івана Франка з колегами з Ефіопії та Китаю.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Шевченкіана
Стор. 5-9

**Modus Legendi:
до ювілею
Михайла
Вербицького**
Стор. 10-11

«Трансатлантичні відносини в умовах конфлікту в Україні»

міркуваннями про події на українсько-російському кордоні.

Говорячи про трансатлантичні відносини різних країн світу в умовах українсько-російського конфлікту, Міхал Кобоско розповів, що після II світової війни в Європі не було такого випадку, коли сусід виявляв агресію до сусіда. «У даній ситуації одна з держав-сусідів не згодна з демократичним духом і цивілізаційним вибором іншої країни», – резюмував Міхал Кобоско. «Росія переконує Європу в тому, що в Україні немає російської техніки й армії. Однак саме вона постачає свої бронетранспортери та зброю на схід України, зухвало

ошукаючи світ і стверджуючи протилежне. Утім, насправді всі свідомі того, що це – неправда, адже такої зброї, яка є на Донбасі, немає жодна регулярна армія у світі», – переконаний польський журналіст.

Під час лекції директор польського офісу американського аналітичного центру «Atlantic Council» окреслив основні аспекти й загрози російської інформаційної пропаганди, яка, на його думку, чудово продумана, організована та розрахована не тільки на громадян України та Росії, а й на жителів інших країн. Міхал Кобоско зокрема зазначив, що на суспільні настрої впливає не тільки телебачення чи радіо, а також й Інтернет. «Навіть у Польщі є багато Інтернет-ресурсів, де так звані «тролі» польською мовою пишуть брехню та поширюють фейкову інформацію про події на сході України та її відносини з Росією», – сказав польський журналіст.

Міхал Кобоско зацентрував увагу на тому, що, на жаль, «мінські домовленості» лідерів України, Німеччини, Франції та Росії залишилися лише декларативними. «Після «мінських домовленостей» усі побачили реальний стан речей і зрозуміли: Росія не збирається відступати й хоче захопити не тільки російськомовні території, а й ті, де поширене православ'я. Європа стурбована з цього приводу, адже є багато країн, де сповідують цю релігію», – зазначив журналіст.

Директор польського офісу американського аналітичного центру «Atlantic Council» запевнив, що Польща завжди буде підтримувати свою тверду позицію щодо продовження санкцій проти Росії.

Росія неодноразово наближалася до кордонів із європейськими країнами, порушувала їхній повітряний простір.

І це, за словами Міхала Кобоско, не можна залишати без уваги. Потрібно вже сьогодні вживати застережливих заходів щодо захисту від військової агресії з боку цієї держави. «На мій погляд, дієвим кроком до припинення російської агресії стало б відокремлення Росії від Товариства всесвітніх міжбанківських фінансових телекомунікацій – мережі SWIFT. Також ми активно працюємо над питанням щодо створення загонів швидкого реагування, які б за лічені години діставалися до місця конфлікту. До слова, польські аналітики зауважили, що Росія швидше приймає рішення, ніж Європейський Союз, тому Європі потрібно зосередитися й оперативно схвалювати конструктивні рішення щодо оборони», – переконаний Міхал Кобоско. Польський журналіст зауважив, що країнам Балтії та Європи необхідно превентивно оборонятися від так званих «зелених чоловічків». За його словами, їх не обов'язково присилати ззовні, адже вони живуть і працюють усередині цих країн і є її громадянами. І це велика проблема пострадянського суспільства.

Міхал Кобоско все ж оптимістично зазначив, що Україна є суверенною та незалежною державою, включно з Кримом і східними областями. І це повинні поважати всі країни світу. «Ми прагнемо, щоб Україна стала частиною Європейського Союзу. Ми допоможемо з реформами, залучивши найкращих експертів із західних країн. Утім, спочатку Україна повинна сама собі допомогти й вийти на інший рівень розвитку», – вважає журналіст.

Під час дискусії Міхал Кобоско зауважив, що єдина країна, яку боїться Росія – це США, адже вона розуміє, що в Америці сильніша армія, новітня зброя і найкращий у світі кадровий потенціал. Окрім того, польський журналіст окреслив і ймовірну стратегію Володимира Путіна, яка полягає у вичікуванні й ескаляції конфлікту. «Тож загроза «зелених чоловічків» є найбільшою передусім у країнах Балтії, а тому Європа має бути монолітною в рішеннях щодо оборони своїх кордонів», – переконаний Міхал Кобоско.

Ірина Кузьма
Фото Олега Віварика

«Сміливість надії» Алесандро Салаконе

Італійський історик, представник Спільноти святого Егідія Алесандро Салаконе відвідав ЛНУ ім. Івана Франка, де прочитав студентам-історикам лекцію на надзвичайно актуальну на сьогодні тему – суспільної гуманізації.

«Мені особливо приємно знаходитись сьогодні в одному з найкращих університетів України, у колективі молодих людей, які вивчають історію, цікавляться історією, і врешті-решт, творять її. Ця зустріч відбувається в період, коли Україна перебуває на перехідному історичному етапі, що, як показують мої дослідження, є сприятливим часом для змін», – розпочав бесіду Алесандро Салаконе.

У лекції під назвою «Сміливість надії» італійський історик розкрив проблему маленької людини в глобалізованому світі. «Оглядаючись на наше історичне минуле, бачимо, що революцію починали молоді люди, які мали сміливість мріяти, і їхня мрія стала початком суспільної зміни. Рік тому я, як і весь світ, пильно стежив за подіями на Майдані в Києві, дивились на тих молодих людей, які віддали своє життя за свободу. Це люди, які зробили вклад у краще майбутнє України. Так, маємо приклад молоді як «сподвижного двигуна», молоді, яка гуманізує глобалізований світ», – зазначив пан Салаконе.

У розумінні доповідача «бути глобалізованим не означає бродити по Фейсбуці чи інших соціальних мережах, а бути активним співтворцем світу, нести відповідальність за власну свободу й свободу інших людей».

Алесандро Салаконе розповів про Спільноту святого Егідія, що з'явилась у Римі в 1968 році завдяки ініціативі 19-річного юнака Андреа Ріккарді. Він зібрав групу ліцеїстів-однолітків, які втілювали в життя євангельські настанови. Невеличка група молодих людей почала свою діяльність із відвідин римської периферії – бараків, які на той час оточували місто Рим і де мешкало багато бідних. Сьогодні Спільнота святого Егідія нараховує близько 10 тисяч людей по всьому світу.

«Андреа Ріккарді розпочав зміну світу з себе, і знайшов однодумців. Він став прикладом того, як молода людина взяла на себе відповідальність за долю інших людей, втілила свою мрію в життя, гуманізовуючи світ. Спільнота святого Егідія – це не приклад чергової волонтерської організації, а зразок перетворення людської віри в справу світової общини», – резюмував італійський історик Салаконе.

Члени Спільноти святого Егідія в Україні п. Ольга та п. Петро поділились власним дос-

відом участі в заходах Спільноти. «Уже 7 років у Києві функціонує організація «Молодь за мир», яка є так званою гілкою Спільноти святого Егідія. Ми з колегами прагнемо наповнити цей світ добром і людяністю, щирістю та справедливістю. Спілкуючись із безхатченками, жебраками, літніми людьми в геріатричних пансіонатах ми спілкуємось з індивідуальностями, особистостями, історії

життя яких змінюють нас, допомагають нам бути людьми», – розповіла п. Ольга.

Член Спільноти святого Егідія у Львові п. Петро закликав учасників заходу долучатись до ініціатив Спільноти, адже «навіть звичайні люди можуть робити великі речі».

Уляна Барановська
Фото Олега Віварика

Україна у Великій війні: історіографічна ретроспектива

«Вірю, що правдива історія України, історія боротьби української нації з окупантами й колаборантами всіх мастей, за побудову справді незалежної Української держави буде написана і стане настільною книгою кожного чесного політика, чесного державного діяча, кожного українця», – писав професор Ярослав Дашикевич.

І тепер така книга є. Завдяки зусиллям редакційної колегії видання під керівництвом Почесного доктора Львівського університету, академіка НАН України Ігоря Юхновського вийшла друком фундаментальна праця «Україна у Великій війні 1939-1945».

«Український патріотизм сьогодні вимірюється на фронтах війни і тим професійним відповідальним громадянським чином, коли кожен із нас дає відповідь на виклики сучасності. Тому вихід у світ цієї книги – масштабна подія не тільки в Університеті, а й у духовному й інтелектуальному житті України», – зазначив під час презентації Ректор, професор Володимир Мельник.

«Написана без гніву й упереджень, без злоби до ворогів» книга «Україна у Великій війні 1939-1945», за словами завідувача кафедри історичного краєзнавства Віктора Голубка, є не чорно-білою, а різнобарвною і багатогранною. «Сучасна війна на

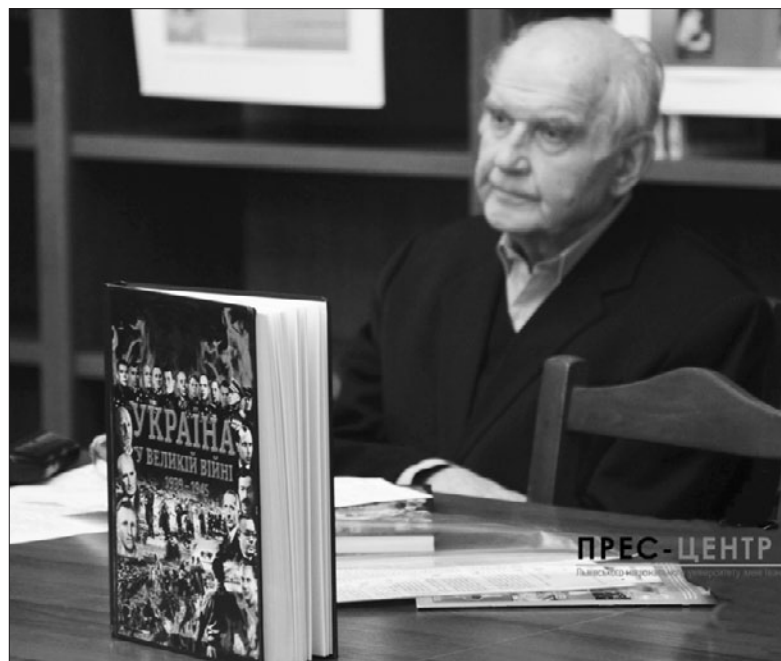
сході України торкнулася кожного з нас. З цієї позиції ми вже по-іншому сприймаємо презентовану книгу. Прочитавши вступ, стає зрозуміло: книга є незаангажованою, адже її писала людина, яка пройшла війну. Щоб так написати, потрібно було все це пережити й відчувати на собі. У книзі подано багато історичних сюжетів, які тривалий час замовчувалися. Вона читається цікаво, бо описує життя, емоції, реакції. Книга завершується філософським осмисленням війни в історичній пам'яті українців. Від першої до останньої сторінки автори стверджують: ми, українці, не мали своєї держави, а відтак, вона для нас має бути найбільшою цінністю, і це треба усвідомити», – зазначив професор Віктор Голубко.

Книга «Україна у Великій війні 1939-1945» викликала зацікавлення не лише серед представників академічної спільноти Університету, а й серед учителів загальноосвітніх навчальних закладів м. Львова і бібліотекарів. 17 березня у головному читальному залі Наукової бібліотеки відбулася ще одна зустріч із академіком Ігорем Юхновським, у рамках якої науковець детально розповів про роботу над виданням і поділився спогадами про події, які лягли в основу книги.

«Чим була для українців Друга світова війна? Чи була вона вітчизняною? Чи трактуємо ми нашу участь у

воєнних подіях лише як епізод у глобальній світовій історії? Яким чином українець мав би відповісти на питання про Волинські події 1940-43 років, чи трагедію Голокосту в Україні та в Європі? Це ті історичні моменти, які не повинні залишатися поза увагою і поза межами формування національного бачення історії. Якою була роль зовнішнього чинника в перемозі над німецьким нацизмом? Наскільки Радянський Союз був самостійним у прийнятті певних рішень і наскільки виправданими є гасла, які абсолютно присвоюють перемогу над нацизмом радянській системі, чи, радше, російському більшовизму?», – із таких риторичних запитань щодо окремих суперечливих історичних фактів розпочав вступне слово директор Наукової бібліотеки Василь Кметь. Василь Федорович зазначив, що презентована книга «Україна у Великій війні 1939-1945 років» написана на основі багатьох джерел як результат переосмислення новітніх публікацій, але водночас у легкому й простому стилі викладу.

«Будь-яка війна – це велика подія в історії людства. Україна є однією із наймолодших держав у світі, яка лише останніх 25 років є незалежною. У 1991 році відбулося злиття всіх ворогуючих таборів всередині країни і було проведено референдум за незалежність України, коли більшість

голосів українці віддали за створення суверенної держави. Після 1991 року ми стали нацією, а до цього моменту були лише етносом», – розпочав свій виступ Почесний доктор ЛНУ ім. Івана Франка Ігор Юхновський.

Академік розповів про процес роботи над книгою та проаналізував окремі аспекти висвітлення історичних подій Другої світової війни, представлених у виданні. Професор не оминув увагою і фактів, пов'язаних із створенням Дивізії СС-Галичина, діяльністю Євгена Коновальця та ОУН-УПА. «Яка має бути національна пам'ять? Спогади. Адже ми понесли величезні втрати на фронті й вели безнадійну боротьбу за свою незалежність», – зазначив Ігор Рафайлович.

На запитання від аудиторії про те, чи має Україна сьогодні шанси перемогти країну-агресора, з якою вже майже рік воює на сході країни, Ігор Юхновський відповів: «Треба усвідомити те, що ні одна держава у

світі не стала незалежною без крові. Росія – більша, сильніша й брехливіша від нас. Тому сьогодні потрібно бути як ніколи згуртованим, необхідно об'єднатися навколо всього українського. Якщо буде спокійні й тверді в переконаннях, чесні й працелюбні, тоді переможемо».

Гортаючи сторінки презентованої книги, спадають на думку слова Олександра Довженка з кіноповісті «Україна в огні»: «О час! Великий, мудрий художник! Ти несеш на своїй палітрі не тільки сивизну нашу, чи задерті кирпичи, чи короткозорість нашу, чи випадкові часом ознаки наших героїв, а щось незмірно більше, глибше і велике, що складає в блакиті майбутнього блискучої краси трагедійний портрет безсмертного нашого народу».

Тетяна Шемберко, Ірина Кузьма
Фото Олега Вівчарика

Рецензії та огляди

У пошуках істини

Пошуки істини завжди вабили Романа Хоркавого. Це й зумовило появу його книги «Сковородіана». Скажете, про Г. Сковороду вже багато написано. Так, багато, але далеко не все. Книга Романа Хоркавого заповнює певні прогалини в цій ділянці знань.

Хочеться сказати декілька слів про самого автора. Боляче й сумно, що його знають тільки у вузькому колі. Роман Богданович – колишній випускник кафедри німецької філології Львівського університету імені Івана Франка, пройшов вишкіл у професора Богдана Задорожного, доцентів Ольги Репецької, Федора Шумиляка й інших викладачів, залишивши про себе приємні спогади.

Роман Богданович не тільки пише твори, формує в них словесні образи, а й як професійний художник малює картини. На сьогодні він створив понад дві тисячі різних картин та опублікував понад 40 книжок, десять із них – у співавторстві, підготував до друку десять нових книг. Окрім цього, Роман Хоркавий багато перекладає з різних мов.

Хто читає його книжки та переклади, хто насолоджується його картинками, той багатомірно інтелектуально зростає, як під впливом якихось світлих чудес, духовно оновлюється, одужує і збагачується, а сам митець постає перед читачем і глядачем як незвична геніальна глибока, яка зачаровує своїм умінням, скромністю, порядністю, розумом і серцем.

Як і Андрій Содомора, Роман Хоркавий творить завжди й усюди: коли сидить і думає, читає, пише, перекладає, ходить і поглядає, роздумує навіть коли засинає.

«Сковородіана» Романа Хоркавого – це об'ємне ґрунтовне дослідження (544 ст). Лише одне перелічення назв її складових зайняло б цілі сторінки. Вона відмінна від наявних досліджень про Г. Сковороду. Багата й різномірна, цілісна, повна і різножанрова. Відкривається влучно названим есе-передмовою «Сам по собі до самозабуття», в якому автор книги подає сконцентрований аналіз філософської системи українського письменника та філософа й інтерпретує її фундаментальні поняття: життя, смерть, кінець, початок, пізнання, процес, мудрість, освіченість, істина, правда, розум, серце, художність, я-концепція, частина і ціле, рівність а також таємне і явне, щастя, любов. Роман Хоркавий подає у своїй книзі ескізно біографічні чи навіть художньо-біографічні твори про Г. Сковороду.

У передмові читач довідується, що для Сковороди філософія – це щось неодмінне й природне. Якби не було її в житті, то не було б і життя. Розум людини не встигає осмислювати все по-філософськи. Тому мудреців ніколи не буває забагато, а сила думки ніколи не буває завеликою. Сковорода знав, що «безсилля думки – страшніше, ніж безсилля тіла».

Після змістовної, дотепно названої есе-передмови «Сам по собі до самозабуття» в книзі розміщені названі в порядку появи на світ майстерно прозоро й пластично виконані автором римовані присвяти, присвяти-верлібри, віршовані версії байок, драматичні диспут, варіації парадоксів, тематичні статті, написані у Львові та Миколаєві (Львівська обл.) в проміжку між 1960-2004 роками з різною метою, спочатку як окремі видання. Згодом в автора, як він сам заявляє, виникла думка зібрати всі твори в одне ціле. І так у 2004 р. народилася його «Сковородіана». Правда, не всі твори безпосередньо присвячені Г. Сковороді, та всі вони навіяні його постаттю, філософськими поглядами й багатоголосим підходом матеріального й астрального світів як і візій самого Романа Хоркавого.

В усіх багато- і різножанрових творінях автора образ Г. Сковороди постає як постать великого українського мислителя, зачарованого красою людського життя. Філософ, за словами автора книги, «протистояв суспільству, в якому жив. Протистояв і протиставляв себе йому» і тому, як правдошукач, втікає від нього. Автор втілює в ньому не тільки позитивні людські якості, які він сам мав як філософ, педагог, письменник, музикант, а й усе корисне та прекрасне, притаманне людській сутності загалом. Ці дві категорії працюють в образі з висоти авторової здатності як про-

заїка, поета, літературознавця, лінгвіста, філософа й ученого.

І ще одне важливо підкреслити, – створений у «Сковородіані» образ геніального мислителя. Автор відкриває його не тільки так, як він адекватно сприймає і відчуває матеріальний і вищий енергетичний світи, а й прагне їх зрозуміти глибинно, до чого прагне й сам автор книги, що його вигідно відрізняє від багатьох інших краян, які задовольняються поверховістю свого сприйняття, бо так, як чуєш збоку, легше жити, діючи автоматично, інстинктивно, а дехто навіть і «по-ширпотребськи».

Важливе інформативне навантаження для зацікавлених читачів мають у кінці книги примітки, пояснення та список ілюстрацій автора до унаочнення окремих філософських візій Г. Сковороди, з точки зору Р. Хоркавого як художника.

Пишучи свою книгу, письменник сам мислить, відчуває по-сковорodinськи. Як і Г. Сковорода, він пізнає себе й Бога в собі. Автор, як творець широкого формату, шукає і знаходить точні еквіваленти в мовленні своїх текстів. Цю манеру його письма в книзі читач уже ловить при першому ознайомленні з дослідженням. Воно будить у читача високі думки, теплі почуття й виховує в нього любов до ближнього, взаємоповагу, правдолюбство, честь, гідність, патріотизм у справжньому розумінні цього слова, несприйняття всіляких звироднілих нечистот та їх липової атмосфери.

В образах різножанрових творів перегукуються сковорodinські географія, різні етноси, античні, біблійні мотиви, релігії, різна багатоголоса антропоніміка (азійська, асирійська й інша).

Цікаві різножанрові змістовні проблеми, питання художньої стилістичної тканини «Сковородіани» можуть бути предметами спеціальних наукових досліджень співшукачів і студентів старших курсів чи дотепних прийомів для оживлення занять.

Працюючи свого часу викладачем німецької мови на факультеті іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка, я пропонував, наприклад, своїм студентам кваліфіковано перекласти на німецьку мову сково-

родинську фразу «Світ ловив мене, та не спіймав», яка сьогодні стала крилатою і частину якої Роман Хоркавий поклав в основу одного з підрозділів своєї книги. З огляду на деякі специфічні явища німецької мови це виявилось зовсім непростим завданням для студентів (вживання адекватної лексики, граматичних часів).

У жанрових різновидах текстів рясніють байкарські, символічні, міфічні образи, стилістичні фігури-епітети, колірні тони, порівняння, метафори, авторські неологізми (моя найвища інстанція; небавом; істинна пам'ять; ідея – це разок намиста; це – як товар на ярмарку, як павутиння для павука; блудний син; Авелів жертвник пахучий; глибоке серце, серце людини є коренем, царем і головою; вовче серце – справжній вовк, хоча має і не вовче; вбогий жайворонік; Щука і Рак; незлобиве ягня, вовки та ягнята; Орел і Сорока; Мурашка і Свиня, Ворона та Чиж і безліч інших прикладів.)

Різнокольорова мозаїка твору Романа Хоркавого, як і різнобарвне багатоголосся його творчості взагалі як людини тонкої та широкої психології і глибокого філософського формату надають йому своєрідного звучання, роблять особливим і самостійним у науковому світі, кличуть до освоєння нових тем. Книга Романа Хоркавого, як на мене, – цікава, написана соковитою, граційною мовою. Деякі тематичні есе й віршовані роздуми автора сприймаються як реальні легенди, а для рецензента живі легенди завжди краще, ніж «порожня яма» правди. Книгу Р. Хоркавого з огляду на її змістовну і формальну багатомірність, глибину і точність сковорodinських філософських візій і візій автора дослідження маю повне право назвати енциклопедією філософських знань Г. Сковороди. І після своєї появи на світ дослідження величі вселюдного філософа будуть не завершені.

У цілому художні творіння письменника – духовні. У їх вербальному та невербальному спілкуванні з філософом і читачем сприймаються, як на мене, щирою сповіддю на перевалі розуму та духу.

Ярослав Гавришин,
доцент кафедри німецької філології

Юрій Головатий: «Ми маємо працювати до перемоги!»

«Мехмат іде на війну» – це спільнота активістів, які докладають максимум зусиль, аби забезпечити всім необхідним наших військових на фронті, відтак спільно з ними наближують перемогу України. Витоки цієї волонтерської організації беруть свій початок на механіко-математичному факультеті нашого Університету, але ініціатива за рік існування розповсюдилася далеко за межами рідної Альма-матер. Про створення громадської ініціативи «Мехмат іде на війну», взаємодію з іншими волонтерськими організаціями, специфіку роботи та майбутні акції розповів «Каменярь» ініціатор і координатор організації, кандидат математичних наук, працівник кафедри диференціальних рівнянь Юрій Головатий.

– Пане Юрію, що стало поштовхом для створення «Мехмат іде на війну»?

– На кафедрі мобілізували нашого колегу. Він був першим мобілізований на нашому факультеті. Ми вирішили йому допомогти. Почали з того, що збирали на кафедрі по 50 грн. на модем, щоб він міг виходити в Інтернет і підтримувати зв'язок зі своїми близькими. А через день-другий пішла чутка по факультеті, що я збираю гроші «на війну». І насправді тоді почали приносити суми, які мене спершу лякали. Скажімо, аспірант нашого факультету приніс мені одразу 5 тис. грн. Таким чином, ми почали допомагати нашому колезі і його однополчанам, які жодного стосунку до факультету не мали, але допомоги потребували.

– Сьогодні лічильник на офіційній сторінці мехматян показує суму майже у 2 мільйони гривень. Якими силами Вам вдалось зібрати такі кошти?

– Звичайно, факультет таку суму не осилив би. Група мехмату – це і вчорашні випускники, і люди, які закінчили факультет 40 років тому. Вони волею долі розкидані по всіх континентах. Це дуже велика спільнота, думаю, що ніхто з нас, окрім Ярослава Григоровича Притули, навіть не уявляв собі, скільки людей у світі мають стосунок до мехмату. У нас є люди, які надсилають матеріальну допомогу як комунальні послуги, тобто щомісяця певного числа впродовж майже року надходить сума в розмірі 3 тис грн. І це непоодинокі випадки. Таких регулярних внесків від людей, яких я спершу навіть не знав, дуже багато. Спільнота не обмежується працівниками та випускниками факультету, це і батьки, друзі, сусіди, близькі знайомі наших мехматян. Це світова, міжнародна спільнота, бо допомога надходить зі США, з Канади, з різних країн Європи, з ПАР, зрештою, з Росії. Нам допомагають і громади, які за національністю не є українцями, але розуміють, що в Україні війна і хочуть нам допомогти. Скажімо, серйозна сума надійшла від «Лицарів Колумба» – це найбільша в світі католицька братська організація в Америці. Звісно, вони долучилися не без зусиль українців, які їх загітували допомогти. Відтак, це результат спільної роботи багатьох людей по всьому світу. Сталося так, що навіть в Одесі виникла філія «Мехмат іде на війну!» Дві одеситки Наталя Валянська та Людмила Денисенко знали нашого мехматянина Андрія Фєру, який пішов на фронт. Вони знайшли мене в соціальних мережах і запропонували зібрати кошти на тепловізор для Андрія. Тепловізор ми купили та передали Андрієві, але наша співпраця не припинилася. Ці чарівні дівчата стали активними членами нашої команди.

– А інші факультети Університету долучаються до Вашої роботи?

– Ми зовсім не унікальні в Університеті, тут на кожному факультеті й кафедрі є люди, які постійно допомагають армії. На факультеті міжнародних відносин Орест Дмитрасевич керує «Волонтерським полком» і проводить чимало акцій. Знаю, що багато наших викладачів і студентів працюють в інших волонтерських організаціях, ці групи просто не локалізовані в Університеті. І фізики, економісти, історики теж серйозно «волонтерять». Студентів Університету можна зустріти в кожній серйозній волонтерській організації Львова.

Нам дуже допомагають прикладники, наші «кровні брати» ІТ-шники. Усі ІТ-фірми активно працюють на армію без зайвого піару. Вони також регулярно передають кошти в нашу організацію «Мехмат іде на війну», допомагають технічно, адже є потреба, до прикладу, перетворити звичайні планшети в балістичні калькулятори. Скажімо, з цим дуже багато допомагає Святослав Літинський, наш викладач із факультету прикладної математики та інформатики. У нас із прикладниками були спільні збірки на тепловізори. Нам перераховували кошти, зібрані на історичному факультеті, факультеті іноземних мов. Весь Університет працює, увесь народ. Інакше ми б не вистояли до цього часу. Це вже явище тотальне.

– Вам не подобається, що це тотальне явище називають «волонтерством». Чому?

«Мех-мат іде на війну» передав військовим 24-ї окремої механізованої бригади позашляховик

– Бо ми не волонтери, а добровольчі загони народного тилу. Я бачу багатьох людей, які себе добровільно мобілізували давним давно і не планують демобілізуватися аж до перемоги. Це явище вимагає глибокого історичного аналізу. Мені видається, що в новітній історії Європи аналогів не було й немає. І це – не волонтерство. «Волонтер» для окреслення нашої роботи дуже невідале слово, як на мене, бо асоціюється з кимось, хто повітряні кульки дарує перехожим. А добровольчі загони народного тилу по суті стали альтернативним механізмом фінансування армії з боку народу. Оскільки на початках механізм держзакупівель Міністерства оборони, виявився вкрай неефективним шляхом забезпечення потреб армії, то народ самоорганізувався. Відтак, нічого не розкрадається, і дуже оперативно впродовж кількох тижнів за народні гроші купують необхідні речі чи амуніцію і доставляють у конкретну точку, безпосередньо до рук тих, кому це на передовій дуже потрібно. Якби не було великої кількості людей, які допомагають, то волонтерів теж би не було. Ми б нічого не могли зробити, якби не мільйони українців, які дають нам ці гроші.

– Ви співпрацюєте з іншими організаціями, які займаються тиловим забезпеченням армії?

– Звісно. Наша група не вижила б без тісної співпраці з іншими. Вітку був гострий дефіцит усіх товарів, пов'язаних із військом. Якби хлопці не їздили за кордон, не знаходили старих НАТОвських складів, не привозили форму, тепловізори, берці тощо, то було б дуже важко. Адже спочатку гостра потреба була в усьому: не було ні кевларових касок, ні бронезилетів, уже не кажучи про біноклі чи прибори нічного бачення. Форми нормальної не було. Ми не знали, де це все придбати, а коли купували, то не знали як доставити на передову. Найближчими до нас є організації «Допоможи фронту». Це і Люба Возняк з її чарівною командою, яка займається збірками біля Короля Данила, це і хлопці, які зараз тримають склад волонтерів на Головній пошті, зокрема Богдан Масляк, мій близький товариш. І, власне, вони нам дуже допомагають.

– Розкажіть детальніше про допомогу нашим військовим!

– Коли розпочалася перша хвиля мобілізації, ми знаходили й на останні гроші купували кевларові шоломи та бронезилети

для наших із Мехмату. А хлопці віддавали їх тим, хто першим із батальйону йшов на фронт. І ми шукали для наших нові бронезилети та шоломи. І так тривало все літо. Це були важкі часи, особливо перше оточення в Зеленопільці під російським кордоном. У нього потрапило кілька мехматян. Там був мій колишній студент, який писав у мене дипломну роботу. Це літо було найскладнішим. Нас на початку було мало, може, 2-3 людей. Через літо, коли студенти були на канікулах, важко було їх зорганізувати. Сьогодні маємо змогу допомагати не лише мехматянам, але й тим, хто формально не має стосунку до мехмату, зокрема серед них хлопці, з якими ми разом із часів Зеленопільця. Допомаємо 24-ї бригаді, де розвідкою одного з батальйонів командує наш мехматянин. Разом з них поповнення, тому ми зібрали й надіслали їм великий вантаж: нову форму,

окуляри, тактичні рукавиці, словом, багато потрібних речей. Маємо також хлопців з 80-ї десантно-аеромобільної бригади. Часом складаються комічні ситуації: ми допомагаємо Данилу Колосову, випускнику філологічного факультету, а він у час короткої відпустки розповідає мені, що в сусідньому взводі воює студент-математик. Довідаюся деталі, виявилось, що це справді наш студент-заочник, служить за контрактом. Тепер ми допомагаємо і йому.

– Тобто Ви допомагаєте не лише мехматянам?

– Ми насправді допомагаємо всім, хто до нас звертається. І якщо в мехматян є друзі, родичі, знайомі, які йдуть на фронт, то ми їм допоможемо. Звісно, є випускники мехмату, які воюють, а ми про них не знаємо і припускаю, що кількість таких невелика. Адже особливо в останній хвилі мобілізації досить широко беруть людей, які колись закінчували військові кафедри, які мають стосунок до зв'язку, розвідки й артилерії. А колись військові кафедри готували мехматян власне як артилеристів і розвідників. Це зараз дуже потрібні спеціальності на фронті. У нас 12 осіб, які вчилися на мехматі, зараз воюють на фронті. Один уже демобілізувався після року служби. Я чув про велику кількість повісток в Університеті з останньої хвилі мобілізації, але поки що до нас ніхто не звертався.

– Скільки осіб щоденно задіяно в роботі «Мехмат іде на війну»?

– Наша організація, мабуть, за винятком 2-3 осіб, не працює постійно. Ми збираємо всіх наших викладачів і студентів, коли є конкретна потреба. Великі акції я навіть не можу спрогнозувати, бо вони відбуваються несподівано. Ось приїхала людина з Артемівського госпіталю, куди возила допомогу, і розповіла про ситуацію на місці. Після Дебальцевого багато наших було поранено. Треба терміново допомогти, бо біда – ось всі і збираються. Кинули клич, провели акцію «Допомога Артемівському госпіталю». За таким принципом і працюємо. Або, наприклад, зателефонували снайпери з батальйону ім. Кульчицького і попросили енергетичних батончиків, наприклад, «Снікерсів». Ми звисно обурилися, бо не купуємо жодних російських товарів! Наші дівчата під керівництвом Марти Бордуляк зробили з сухофруктів, горіхів і меду надзвичайно смачні й енергетичні пастилки у зручному для снайперів фасуванні.

– Тепер, коли є відповідні кошти на рахунки, як Ви організовуєте свою роботу?

– У нас своя специфіка, ми не часто жаліємося на брак ресурсів, оскільки мехматяни нам серйозно фінансово допомагають. У нашій групі є певні фінансові заощадження, тож ми працюємо за реальними потребами військових. Скажімо, до нас звернулися з проханням придбати машину, оскільки 24-та бригада не має чим возити на 29 блокпості необхідні речі. На рахунках уже була потрібна сума. Це дає нам можливість дуже оперативно реагувати на потреби наших хлопців. Машину ми знайшли в Голландії за участі української громади, яка потім прийняла нашого водія-посланця. Він приїхав із грішми, його зустріли, привезли в невеличке містечко під Гаагою і купили авто. Діаспора заладувала цю машину гуманітарною допомогою, яку ми переправили згодом у Харків. Машину перегнали до Львова, а тут хлопці, фахівці своєї справи, безкоштовно привели її до ладу. Після освячення авта в дворику Університету двоє із них упродовж однієї ночі перегнали її до Харкова. Відтак, проекту мехмату допомагали всі – і голандські українці, і львівські-автолюбители, і спортсмени, які займаються автогонками. Результат – дзвонили хлопці, розповідали, що наш джип вже кілька разів побував на 29-му блокпості. Нещодавно він опинився в центрі бою. Усі хлопці живі, але авто позбулося двох вікон. Головне, що з хлопцями все гаразд, а шибки ми купимо.

– Яку наступну акцію плануєте?

– Наступну акцію ми готуємо до Великодня. Хочемо відвезти хлопцям сніданок, щоб вони відчували домашню атмосферу Великоднього свята. Ми плануємо привезти їм і пасочки, і писанки, і шинку, і ковбасу, і бурячки... словом, усе, що треба мати на той день. Дівчата вже думають, коли пекти, бо треба це зробити на тиждень швидше. Зараз ми готуємо інформаційні плакати, які розмістимо на всіх факультетах Університету, щоб всі охочі могли допомогти нам зібрати достатньо великодішніх дарунків воякам. 7 квітня поїде транспорт, який повезе хлопцям на фронт святковий сніданок.

– Коли, на Вашу думку, святкуватимемо перемогу?

– Ми повинні працювати до перемоги! Коли вона буде? Щобільше працюватимемо, то швидше вона настане!

Розмовляла Анастасія Коник
Фото Олега Вівчарика

Команда:

Юрій Головатий, Оксана Головата, Ростислав Гринів, Марта Бордуляк, Марічка Пташник, Людмила Денисенко, Наталя Валянська, Софія Василечко, Ольга Мильо, Марта Малоїд, Ольга Жданюк, Соломія Шиян, Тарас Левицький, Галина Доманська, Галина Зеліско, Павло Чорний, Наталя Павлюк, Назар Лех, Марина Павлюк, Остап Світлик, Антон Нос, Оксана Баглай, Ярослава Щепаняк, Ірина Домінчук, Уляна Шмигельська, Христина Тарновська, Всеволод Задворний, Олег Романів.

Платіжні реквізити для гривневих переказів:

МФО 305299, ЄДРПОУ 14360570

номер рахунку 29244825509100

картка Приватбанку 4149 6054 7025 6470

одержувач: Головатий Юрій Данилович або

картка Приватбанку 4149 4378 3681 9530

одержувач: Головатий Юрій Данилович
адреса філії Приватбанку: вул. Січових Стрільців, 17, м. Львів, Україна, 79000

Для тих, хто бажає надати допомогу готівкою, скринька для грошей знаходиться в деканаті механіко-математичного факультету.

Адреса:

Механіко-математичний факультет, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна, кафедра диференціальних рівнянь, ауд. 267, тел.: (032) 239-45-93
деканат факультету, ауд. 268, тел.: (032) 260-00-09, (032) 239-41-74, (032) 239-47-43
Назарко Лех, Олег Романів

Дякуємо всім патріотам!

23 березня 2015 року студенти Паризького університету привезли до Львова дві машини швидкої допомоги, завантажені медикаментами й відповідним обладнанням для потреб лікарень на сході України. Отримавши благословення від священників української церкви в Парижі, 16 березня французькі студенти виїхали з Парижа за кермом «швидких», подолавши 2000 км. – відстань від Парижа до Львова. «Ми спочатку планували придбати лише медичне обладнання, щоб допомогти населенню в зоні АТО», –

розповідають організатори акції «UkraineGo», студенти французького університету Paris-East-Créteil. – Збір коштів на волонтерських засадах розпочали в соцмережах, де закликали усіх небайдужих долучитися до акції. Згодом виникла ідея надрукувати наліпки, які ми продавали по 1 € за штуку. Таким чином, вдалося зібрати близько 6 000 €. Крім того, значну суму коштів пожертвувала французька ІТ-компанія та українська церква Парижа. Загальна сума виручених коштів становила 14 000 €, тож ми змогли придбати два авто «швидкої» марок

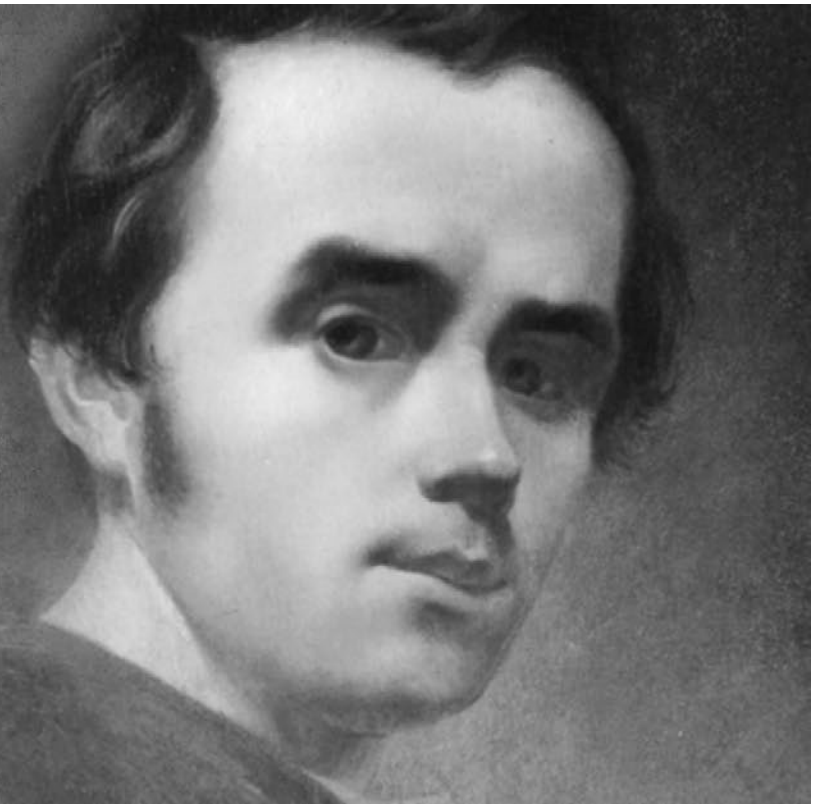
Renault Traffic 2010 року та Volkswagen T5 2009 року випуску». У Львові ж ініціативу французьких колег підтримали студенти нашого Університету, зокрема представники Студентсько-

го координаційного центру підтримки АТО, які завантажили «швидкі» необхідними медикаментами.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Слово про Тараса Шевченка

Коли ми говоримо про історичне минуле, витоки національної традиції, окреслюємо інтелектуальні та духовні орієнтири нашого національного простору, іноді втрачаємо відчуття тієї межі, коли національна традиція і національні генії з живого досвіду перетворюються в засіб виправдання нашого минулого чи сучасності. На жаль, дуже часто трапляється так і з ушануванням Тараса Шевченка, творчість якого стала не лише невід'ємною часткою історичної традиції, але й важливим компонентом культури та ідентичності сучасних українців. Історикам, мабуть, найчастіше доводиться відповідати на запитання про об'єктивність пізнання минулого чи «доцільність» давнього досвіду. Історики ж і зобов'язані «визволяти» той живий досвід із-під бронзи ідеологічних нашарувань та емоційно-суб'єктивізованих суджень шляхом переосмислення й актуалізації культурної спадщини, або, якщо простіше, – шляхом цивілізаційного «переписування» історії. Адже Шевченкова творчість, як і саме життя, у філософії національної пам'яті постають як визначальні константи-універсалиї, що відкривають шлях до розуміння українства як явища світової культури.

Саме цей чинник – розуміння складного інтелектуального простору в середовищі найчастіше ворожих політизованих еліт, видається найважливішим і найактуальнішим для сучасної української освіти та педагогіки. Саме постать вишуканого інтелектуала та впевненого реформатора гуманітарного дискурсу повинна остаточно здомінувати в системі поширення знання про Кобзаря. Минулого, ювілейного року, сотні учнів і студентів відвідали експозиції та семінари, які відбувалися в Науковій бібліотеці нашого Університету – і в спілкуванні з молоддю, а іноді й із деякими їх наставників, незважаючи на вихор політичних і суспільних змін, що відбувалися в державі, усе ж вражала апатія в ставленні до творчості Поета, знецінення його постаті від кожухатих портретів, патетичних заходів і традиційно романтично-народницько-радянізованих трактувань його досягнень, що створюють образ колишнього кріпака-невдахи, талант і геній якого потонули в депресивних зітханнях за минулим і безпросвітною сучасністю українців у Російській імперії.

Саме тому непростим завданням університетської науки чи шкільної освіти є пошук моделі актуалізації національної історичної пам'яті, як і

осмислення ролі пам'яті у формуванні самого Шевченка. Отож, наскільки актуальним і зрозумілим може бути Шевченко для сучасного українця? Чому геній Кобзаря – селянського сина та вишуканого інтелігента, простого й відкритого у спілкуванні й витонченого у світовідчутті та відвертого у слові водночас, котрого боявся Петербург у XIX ст., став страшним для Москви XXI ст.? Адже ще напередодні Революції Гідності серед російської псевдоінтелігенції поширилися заклики закривати музейні осередки та пам'ятні місця чи центри імені Тараса Шевченка в Росії, трактували його як «русофоба» та «націоналіста», розгул же «антишевченківської» істерії вибухнув із початком ювілейного року та вшануванням його 200 річниці.

Геній Шевченка у свою епоху виявився неабиякою несподіванкою для оточення – йшлося передусім про російський владний істеблішмент, який охочіше мирився з появою літератури всіх інших народів, а зокрема поляків, нещодавно позбавлених держави, аніж українців-малоросів, можливість визнання яких навіть для найдемократичнішої частини російської інтелігенції було проблематичним. Відомі гострі оцінки української літератури чільного російського критика Вісаріона Белінського. Рецензуючи

Шевченкових «Гайдамаків», він наголошував на «новому досвіді» «привілейованого малоросійського поета», твори якого, як і йому подібних, призначені виключно для насолоди і втіхи самих же авторів. «Якщо ж ці панове кобзарі думають своїми поемами принести користь нижчому класові своїх співвітчизників, то в цьому дуже помиляються: їх поеми, не дивлячись на засилля найвульгарніших і вуличних слів та виразів, позбавлені простоти вимислу та розповіді, наповнені вишуканістю й замашками, властивими для всіх поганих піітів... було б краще, відкинувши всілякі претензії на титул поета, розповідати народові простою, зрозумілою йому мовою про різні корисні предмети громадянського та сімейного побуту, як це чудово почав (і, на жаль, не продовжив) п. Основ'яненко у своїй брошурі «Листи до любезних земляків». Остання теза російського офіціозу достатньо чітко й промовисто окреслювала допустимий шлях розвитку української літератури, як і народу загалом – традиція українського письменництва з невіршеною мовною дилемою уже мала в імперії певну історію. І першим автором, який задекларував і продемонстрував всеохопність функцій національної мови – не розчиняючи своє світовідчуття в російському слові як Микола Гоголь, чи не апелюючи українською мовою виключно до селянського сюжету або бурлеску, як Іван Котляревський, став саме Тарас Шевченко. У цьому була й певна «несподіванка» його творчості для українського середовища і в Петербурзі, і в Україні, де з'являвся поет.

Важливу роль у житті Шевченка відігравали книги. Незважаючи на складність життєвої долі, він був активним учасником інтелектуального життя, орієнтувався в найважливішій тематиці свого часу. Мабуть не випадково «селянський поет» легко знаходив спільну мову і в Петербурзькій академії, і в маєтку Репніних. Так, упродовж усього життя Шевченка супроводжувала Біблія – з дитячих літ опанувавши мистецтво читання книг Святого Письма, зокрема Псалтиря, поет часто повертався до рефлексій над ними. 1837 р. завдяки знайомству з Євгеном Гребінкою Шевченко опанував усі головні публікації українських авторів – твори Івана Котляревського, Петра Гулака-Артемовського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Осипа Бодяньського й ін., розпочав студії над «Історією Малої Росії» Дмитра Бантиш-Каменського. Велика бібліотека була в будинку Карла Брюллова. Спілкуючись із великим художником, Тарас мав нагоду знайомитися з її вмістом, навіть відобразивши у повісті «Художник» її неупорядкованість і несистематичність. Там були опрацьовані всі романи Вальтера Скотта, «Історія хрестових походів» Жозефа-Франсуа Мішо. Сюжет останнього видання спонукав юного маляра навіть на художній твір – Петро Ам'єнський вів хрестоносців через німецьке містечко,

але вчитель суворо заборонив відволікатися від традицій неокласицизму і «повернув» юнака до античних героїв. Там же читацький репертуар Шевченка поширився до праці французького археолога Жана-Жака Бартелемі «Подорож Анахарсиса Молодшого до Греції», а також російського перекладу «Історії Давньої Греції» шотландського історика Джона Джилліса. У 1845 р., проживаючи у с. Мар'янському на Полтавщині, Шевченко багато часу присвятив роботі в бібліотеці відставного майора Олександра Лук'яновича, яка займала дві кімнати будинку. Згодом, 1852 р., коли поет був ув'язнений у Новопетровському укріпленні, з ним зустрічався Микита Савичев, який згадував Шевченкові жалі за книгозбірнями – книги з невеликої комендантської бібліотеки він уже на той час прочитав, а інших не було, хіба що іноді знайомі надсилали щось з Оренбурга. «І в казармах Шевченко переважно читав, дістаючи книги від знайомих», – згадував про поета Михайло Лазаревський. Звертався за книгами поет і до військового лікаря Сергія Нікольського, який також мав велику бібліотеку. 14 квітня 1854 р. Шевченко писав до Андрія Козачковського, щоб той надіслав йому примірник видання з коментарем «Слова о полку Ігоревім», бо «давно ворухиться у мене в голові думка, щоб перевести на наш прекрасний український язык». «Минулого року отримувалась тут комендантом «Библиотека для чтения». Бувало, хоча б переклад Курочкина з Беранже прочитаєш, усе ж легше стане. А нині, крім фейлетону «Петербургских ведомостей», зовсім нічого немає сучасно літературного», – бідкався поет у записі (запис у «Щоденнику» за 1 липня 1857 р.). Ще один цікавий епізод про інтелектуальні зацікавлення Шевченка за щоденниковими записами. 5 липня 1857 р., увійшовши до ротної канцелярії, Шевченко побачив на столі книжку, яку йому передав колишній рядовий 1-го Оренбурзького лінійного батальйону, польський в'язень Северин Пшевоцький, – польськомовне видання трактату Кароля Фридерика Лібелята «Естетика або наука про прекрасне». Читаючи книгу відомого польського філософа, ідеолога польського месіанізму, голови Познанського товариства шанувальників наук, який до того ж був улюбленим учнем Гегеля, поет зафіксував низку зауважень-реплік з її приводу, апелюючи, зокрема, до незгоди з висновками автора, оскільки йому самому більше відповідала концепція Василя Григоровича, який читав лекції в Академії мистецтв із «теорії красивих мистецтв». Покликався поет і на Олександра Галича – одного з перших послідовників філософії Шеллінга в Росії, якому Шевченко, за його словами «не дивлячись на щирі любов до прекрасного в мистецтві й у природі», завдячував «антипатією до філософії та естетик». Шевченкові не сподобалося трактування Лібелятом співвідношення мистецтва і людини:

9 березня 2015 року академічна спільнота Університету взяла участь у заходах з нагоди відзначення 201-річниці від дня народження Тараса Шевченка. Покладанням квітів до пам'ятника Тарасові Шевченку представники Університету вшанували пам'ять Пророка нашої нації.

На площі біля пам'ятника Кобзареві відбулися молебень за Україну та її Героїв, який провели військові священники Гарнізонного храму Святих Апостолів Петра і Павла, та велелюдне віче.

Тарас Шевченко передав своєму народові вічне, незгасиме слово, яке додає нам сил у боротьбі за суверенність і соборність України. У виконанні народного артиста України Богдана Козака емоційно й гостро звучали поетичні твори Кобзаря. Поезію українського Генія та власні поетичні рядки на тему Шевченкіани читали львівські письменники, члени Львівської обласної організації Національної спілки письменників, розпочавши в такий спосіб проект «Шевченкова промова».

Тетяна Шемберко. Фото Олега Віварика

«Чоловік, що так поважно говорить про натхнення, простосердечно вірить, нібито Жозеф Верне задля того, щоб пройнятися натхненням, звелів під час бурі прив'язати себе на марсах до щогли? Яке мужицьке уявлення про це невимовне божественне почуття! І в це вірить чоловік, який пише естетику, трактує про ідеальне, високо-прекрасне в духовній природі людини... Лібелът, він тільки пише по-польськи, а відчуває (в чому я сумніваюся) і думає по-німецьки». Шевченко вважає Лібелэта просякнутим німецьким ідеалізмом і порівнює з В. Жуковським у художньому мистецтві, описуючи епізод із порівнянням творів Жуковського і Брюллова. 12 серпня 1857 р., зупинившись в Астрахані, поет іде шукати бібліотеку, щоб прочитати книжку Михайла Рибушкіна «Записки про Астрахань» 1841 р., а не отримавши її, як і доступу до каталогу, що також виявився «на дому» у якоїсь поважної особи, просто оглянув книжки на полицях. «Мені тепер багато треба прочитати. Я абсолютно відстав від нової літератури», – зітхав Шевченко-в'язень. «Не було книжки, якої б він не прочитав», – захоплювався ним Куліш. А щодо «Щоденника», то видатний шевченкознавець Павло Зайцев наголошував, що з його сторінок «з нами веде розмову типовий інтелектуаліст, що для нього наука, література та мистецтво в усіх його проявах – хліб насущний». Перед нами тверезий критичний розум аналітика, що з надзвичайною легкістю орієнтується в найскладніших соціологічних і психічних явищах».

Чи то в художній творчості (щоправда, більш формалізованій сюжетними вимогами) чи в писаному слові, Шевченко постав перед сучасниками як митець, образність мислення якого була побудована майже виключно на переосмисленні історичних образів та алюзій, що дозволяють виокремити концепт «батьківщини» на протилежності всьому, що було «чужиною». Не випадково пізніше Пантелеймон Куліш назве Кобзаря «нашим поетом і першим істориком». «Він перше всіх запитав наші німі могили, що вони таке, і одному тільки йому дали вони ясну, як Боже слово, відповідь».

Історизм творчості Шевченка був визначальним і в популяризації його творів у Галичині, де формування модерної ідентичності зазнавало виразного впливу актуалізації спільних «доросійських», «допольських» і «доавстрійських» сюжетів. Саме на історизм наголошував і один з перших популяризаторів творчості Тараса Шевченка у львівському академічному середовищі – викладач української мови в Жіночій учительській семінарії Омелян Партицький.

Питання власної ідентичності було одним із найважливіших для Шевченка ще з дитячих років. Це – вічне питання: «Хто ми? Чий сини? Яких батьків?» залишилося з ним і до кінця життя. Відтворення козацької ідентичності та її пієтизація у творчості поета стали важливим чинником формування української національної свідомості та потужною словесною зброєю проти цинічного наступу шовіністичної ідеології царизму. Сприяла цьому як родинна традиція – згадаймо хоча б передмову до «Гайдамаків» із покликанням на живу історію – спогади діда Івана та його сучасників, так і вплив фольклору, народної пісні, легенди. «Було колись – панували, / Та більше не будемо! / Тії слави козацької / Повік не забудемо!», – згодом заспіває Кобзар у Шевченковій «Тарасовій ночі» (1838), ностальгічно нав'язуючи до того часу, «коли були ми козаками».

Це відчуття і прагнення не зникло в Шевченка і в Петербурзі, де, під впливом панславизму та «народності», поширювалася мода на все козацьке. Навіть Євген Гребінка із захопленням писав про те, як імператриця їздила вулицями столиці розкішним четвериком, на позадках якого стояли «два наші українські камер-козаки». Власне мотив «козака на чужині», як слушно відзначив Леонід Ушкалов, є одним

із провідних у поезії молодого Шевченка, саме через нього формувалася романтична поетика ностальгії. Але «Шевченкові сльози» ставали водночас жалем і за минулою славою козацької України, змалюваної в «Історії русів» – його настільній книзі. «Серце моє, ненько! / Як згадаю твою долю, / Заплаче серденько! / Де поділось козачество, / Червоні жупани? / Де поділась доля-воля, / Бунчуки, гетьмани?». І саме ця ностальгія породжує не розпач, не відмову від боротьби, навпаки, формує потребу чіткого окреслення причин і пріоритетів діяльності.

Шевченкові переконання та співпереживання минулого мали вирішальний вплив на П. Куліша, М. Костомарова та багатьох інших діячів XIX ст., які з вдячністю пронесли крізь усе життя той яскравий вогонь Кобзарєвого незламного духу.

Через багато років виходець із дворянського середовища та вихованець Харківського університету М. Костомаров згадував: «Досить було години порозмовляти з цією людиною, щоб уповні зійтися з ним і почути до нього сердечне прив'язання». Перечитуючи «Три літа» та згадуючи контекст кирило-мефодіївських зібрань, він зазначав: «Тарас Григорович прочитав мені свої ненадруковані вірші. Страх огорнув мене... Я побачив, що Шевченкова муза роздирає заслону народнього життя... Тарасова муза прорвала якусь підземну гать, уже кілька віків замкнену багатьма замками, припечатану багатьма печатями, засипану землею, навмисне заоранову й засіяно, щоб сховати від потомства навіть пам'ять про місце, де є підземна порожнеча. Тарасова муза сміливо ввійшла в цю порожнечу із своїм негасимим світільником і відкрила за собою дорогу і сонячному промінню, і свіжому повітрю, і людській цікавості».

Власне, не випадково на сторінках «Книги буття українського народу» (вірш 76) крізь парадигму панславистичного месіанізму на протилежності самодержавству було проголошено ідеал, закорінений у традиціях козацького демократизму та самоорганізації: «І не любила Україна ні царя, ні пана, скомпонувала собі козацтво, єсть то істее братство, куди кожний, пристаючи, був братом других». Таким чином, козак постає втіленням свободи, рівності, братерства, а Гетьманщина – відблизком «золотого віку» України. Апелюючи до вимірної історичної традиції, Шевченко в чомусь і сам уподібнювався до своїх героїв. П. Куліш згадував про знайомство та спілкування з Тарасом: «Так що зійшлися найпростіший курінний січовик із городовим козаком-кармазинником».

І ховали Шевченка за козацьким звичаєм.

Попри суперечливість оцінок творчості Шевченка його недоброзичливцями, саме інтелектуалізм та історизм його творчості були головними засобами формування рецепції українського класика в неукраїнських колах і середовищах. Сьогодні, коли слово Шевченка звучить десятками мов світу, універсалізм його творчості не викликає застережень, але дозволює собі звернути увагу на одну з перших зовнішніх рефлексій на його життя та діяльність – публікацію польського критика й літературознавця барона Гвідо Батальї. Його книжка про Шевченка була видана у Львові 1865 р. «Розпочинаючи окреслення історії життя великого поета, я передбачав труднощі, з якими доведеться зустрітися – серед співвітчизників поета ще не знайшлося того, хто б зібрав усі матеріали й критично проаналізував народного і національного співця...». Автор згадав про перших перекладачів Шевченка польською мовою, зокрема А. Гожалчинського, згадав про читання окремих творів, зокрема поеми «Сон» у рукописі. Скеровуючи свій текст передусім до польськомовного і не надто толерантного до українців середовища, Батальї покликався на «люблячу правду» частини польської спільноти, яка щиро бажає зібрати якнайбільше матеріалів і доповнити

його працю. Аналізуючи літературні та змістові контексти Шевченкової творчості, автор взяв на себе сміливість стати його адвокатом перед скептиками та ненависниками з польського боку. Він послідовно аналізує найбільш дражливі історичні сюжети (зокрема «Гайдамаків»), відтворюючи історію козаків – «прихильних до Польщі більше, ніж до Москви», як явища, що виникло в культурі Речі Посполитої, відзначав згубний вплив єзуїтів і шляхетської пропаганди на польсько-українське порозуміння в давні часи. Події 1768 р. були трактовані як повстання проти латинізації і шляхти, а не державності та культури поляків. Моральна й фізична загибель козацтва за творчістю Шевченка в критиці Г. Батальї, мали б стати поштовхом для відродження культури. Але висновок дослідника насправді перевершує очікування своєю чіткістю та актуальністю навіть незважаючи на минулі півтора століття. «Пізнати Шевченка – це справа не малої ваги. Він істинний воскреситель нової русинської ідеї, що вийшла через нього з лона України... Скільки інтелігентних українців шанують у ньому батька тої нової ідеї... Україна і частина галицької молоді русинів керуються його ідеєю. Пізнати Шевченка – надзвичайно важливо для нас, поляків, бо пізнавши його... зрозуміємо шляхетні і сповнені самопошвяти наміри кращої частини русинів. Їх справа уже освячена і зміцнена терпінням мучеників... І не можуть вважати себе правдивими русинами ті, хто... всупереч засадам Шевченка схиляється до огидного депотизму, прирікаючи батьківщину на винародовлення на користь азійських варварів».

Наче Шевченкові образи постають сьогодні перед абсурдністю та аморальністю агресивного сепаратизму та російської пропаганди в ЗМІ, в імітації організаційних і релігійних закликів на окупованих територіях, наче ряжені «казакі» та обвішані вигаданою атрибутикою російські бойовики постають перед нами: «А в неділеньку святую / Мундир надіває, / І медаль і хрест причепить, / І заплете косу, / Та ще й борошном посипле. / Я не знаю й досі, / Нащо воно москалі ті / Коси заплітали, / Мов дівчата, та святее / Борошно псували?».

«Світе тихий, краю милий, / Моя Україно, / За що тебе сплюндровано, / За що, мамо, гинеш?» («Розрита могила», 1843), – щоденно німе питання постає у кожного з нас. І знову, наче зі звіту Антикорупційного комітету звучать слова про «стеги мої запродані...», синів на чужині, Дніпро, що висихає, і могили, які «москаль розриває». І вже наче зовсім із зони АТО чи з партійних закамарків т. зв. опозиційного блоку: «А тим часом перевертні / Нехай підрастають / Та допоможуть москалеві / Господарювати, / Та з матері полатану / Сорочку знімати. / Помагайте, недолудки, / Матір катувати». А потім відвертий заклик схаменутися: «Не славтеся царевою / Святою войною. / Бо ви й самі не знаєте, / Що царики коять» («Холодний Яр», 1845).

І, на жаль, лише приносячи величезну жертву й отримавши заступництво Небесної Сотні та тисяч Героїв України, більшість українців незалежно від походження, мови спілкування чи партійних уподобань, подібно до пташини з «Великого льоху», зрозуміли отруйність води, зачерпнутої з шляху, яким можновладці торували присягу Москві. Грішна душа в Шевченковій поезії не була допущена до Раю, ми ж сьогодні ще маємо час і шанс для збереження та захисту своєї традиції, наповнення животворним світлом майбутнього України.

Пантелеймон Куліш був категоричним скептиком і критиком козацтва. Шевченка ж ми знаємо як співця козацької традиції. Та все ж, як конституювання, так і кінець козако-фільської романтики в українській історіографії можна пов'язувати саме з Шевченком – чого варті гнівні слова «І мертвим, і живим і ненародженим» (1845): «Раби, подножки, грязь Москви, / Варшавське сміття – ваші пани / Ясновельможні гетьмани. / Чого ж ви чванитеся, ви! / Сини сердешної України!».

Але для Кобзаря, як і для нас сьогодні, це зізнання самим собі, є основою та поштовхом, як писав 1865 р. цитований Шевченків критик, до розвитку та боротьби, до переосмислення минулого та сучасності в категоріях прийдешнього, коли «врага не буде супостата».

Історія без нас та усвідомленого її вивчення і розуміння, на жаль, немає жодного значення. Уже античний автор Лукіан, стверджуючи, що знавцям минулого мають бути притаманні державне чуття та вміння висловлюватися, визнавав, що для втілення цих умінь потрібна безупинна праця, без якої книжка нікого не зробить «здібними й мудримими».

Повертаючись до вшанування пам'яті Шевченка, знову замислююся над тим, скільки трагічних помилок допущено через не читання отої головної для нас книжки, яка після Біблії була найшановнішою в Україні від часу її виходу у світ 1840 р. А якщо й було формальне читання, то без отої «безупинної праці» над собою, без розуміння, що книга насправді далеко не лише про XIX ст. Сьогодні на її сторінках впізнаємо наш час, і можливо, це нарешті і є наш вирішальний крок до «вольної, нової сем'ї», якої прагнув, яку провів, але ще не побачив сам Кобзар. Це – шлях до світланку, якого «мов волі, світа сонця ждемо» з ним.

Василь Кметь,
директор Наукової бібліотеки

Тарас Шевченко та Еміль Вергарн: епічність думки

Пропонована стаття є другою із задуманого триптиху «Тарас Шевченко та Еміль Вергарн: артистизм вірша, епічність думки, динамізм життя». Перша (про артистизм вірша) прозвучала на 34-й науковій Шевченківській конференції у Черкаському національному університеті ім. Б. Хмельницького у квітні 2001 року.

Так само, як Тарас Шевченко говорив, що в його житті вмістилась частина історії його народу, так само й Еміль Вергарн [1855-1916] міг ствердити, що в його творчості відобразилися найславніші сторінки історії Бельгії. Та й справді, поетична пенталогія бельгійського поета «Уся Фландрія» (1904-1911) з її промовистими книжками – «Перша ніжність» (1904), «Гірлянди джун» (1907), «Герої» (1908), «Міста з гострими дахами» (1910), «Рівнини» (1912) – як жодна з інших (хіба що «Червоні крила війни» або «Скритавлена Бельгія», чи добірка своєрідних нарисів-репортажів «Скритавлені міста Бельгії» (1916)) просякнута безмежною любов'ю до Вітчизни; тут Е. Вергарн більше не є поетом універсальних стремлень і всезагальних зацікавлень. Він – поет, син своєї нації, своєї раси («je suis fils de ma race tenace»), він – син свого племені. Це книга, в якій автор створив синтетичний образ – сучасність, історія, природа, море, звичай.

Автор монографії «Сто лет бельгийской литературы» Л. Г. Андреев зазначає, що Вергарн «розпочав свій шлях із «Фламандок» і завершив його Фландрією, знову й знову нагадуючи, що «моя земля живе у тілі моїм...», щоб я славив її сильніше і сильніше» [1, с. 412]. Про себе в цьому циклі поет говорить лише два рази – в автобіографічній книзі «Перша ніжність» та оді «Еско».

У поетичній книзі Е. Вергарна розгортаються події, які автор знав із розповідей, пам'ятав з дитячих літ, коли, як той малий Тарас, який виходив на високу могилу і глядів на світ широкий, Еміль Вергарн дитиною піднімався до віконця під дахом горища і довго дивився в далечинь. «З вікна горища він чекав на те щось незвичайне, незбагненне, що обіцяли йому в розповідях. Він цього не бачить, змиряється з цим і не відчуває великого розчарування. Не побачивши цього чуда, сам творить для себе чудо». Подібне дитяче бажання Т. Шевченко зберіг ще 1850 р., відтворивши його у вірші «Не молилася за мене»:

... Удвох дивитися з гори
На Дніпр широкий, на яри,
Та на лани золотополі,
Та на високі могили;
Дивитись, думати, гадать:
Коли-то їх понасипали?
Кого там люде поховали?
[3, т. 2, с. 212].

Бельгійський літературознавець Люсьєн Крістоф, автор книжки про Е. Вергарна (1955 р.), пише, що «добірка «Перша ніжність» є справді книжкою спогадів написаних віршем, в якій поет порухом безпосереднього хвилювання застосував те, чим найбільше нехтувала сучасна поезія, – наративну форму викладу» [4, с. 16-17].

А інший, уже згаданий нами в попередній студії автор, канонік Ж. де Смет (chanoine de J. de Smeth), у своєму виступі 1928 року, присвяченому Е. Вергарнові, писав: «Творчість Вергарна – це майже безперервні спогади про ті речі і тих людей, яких він любив у юні роки. Візії дитинства залишили в його серці слід, який ніколи не стерся» [7, с. 7].

Не дивно, що першим віршем історичної книги «Герої» є вірш «Предки», в якому Е. Вергарн славить тих мужів, які, зібравши воедино свою міць, впертість і насагу, спільними зусиллями відвойовували в океана «береги Вселеної», щоб зробити з них країну». У їхніх полум'яних серцях лунає турбота за майбутнє, «очима, зубами, ногами, руками з усієї сили вони творять цю невдачу місцину, на якій одного дня у часи слави з'явиться Фландрія».

Згадаймо тут «Передмову» Тараса Шевченка до «Гайдамаків»: «Про те, що діялось в Україні 1768 року, розказую так, як чув од старших людей; надрукованого і критикованого нічого не читав, бо, здається, і нема нічого» [3, т. 1, с. 155-156].

Третю книгу пенталогії «Уся Фландрія» – «Герої» (1908) автор присвячує ріці Еско (Шельді), яка постійно присутня у його творчості. «Наші предки, – пише Ж. де Смет, – дуже ретельно ставили вежі на березі Шельди, при самій воді, а ті стояли так близько біля неї, що відбивалися своїми профілями у воді. Наші предки добре чинили, вони передали

Еміль Вергрн (1855-1916)

своїм потомкам культ Шельди. Не було в Сент-Аманді дитини, яка б не любила вітрила і не захоплювалася човнами» [7, с. 9].

У своїй творчості Е. Вергарн віддає усе багатство та силу свого ліризму бельгійським рікам; він байдужий до Сени, на берегах якої жив у Сен-Кло; у його творах згадуються Урал, Одер, Ніл, Луара, Рейн, Волга, а також і Дніпро, але робиться це тільки для того, щоб окреслити велич лише тієї ріки, в якій живе і втілюється Фландрія – Еско.

Письменник Франс Елленс, один із біографів Е. Вергарна, автор монографії про поета так пише про місце ріки Еско в житті й творчості Е. Вергарна: «Якщо Еміль Вергарн бажав бути похованим на березі Еско і якщо його країна виконала це прохання, спорудивши його могилу на тому самому місці, де народився поет і де минули його дитячі та юнацькі роки, це значить, що жоден край, жодна ріка не мали свого могутнішого, свого відданішого співця. Від початків і до кінця творчості Вергарна Еско відіграє свою роль провідника, учителя, друга і натхненника» [5, с. 17].

Саме в поемі «Еско» з поетичної добірки «Герої» бельгійський поет писав: «Отож, того дня, коли прийде моя година, нехай схоронять моє тіло у твоїй землі, на твоїх берегах, щоб навіть у своїй смерті я продовжував відчувати тебе!» [там само, с. 187].

І знову ж повернемося до Тараса Шевченка:

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого
На Україні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий [3, т. 1, с. 350].

Трагічно загинувши 27 листопада 1916 року в Руані, якому загрожувала німецька окупація, Е. Вергарн спочатку був таємно похований у місцевості Адінкерке, а потім перепохований на цвинтарі містечка Вельверінген, що залишалося

вільною територією Бельгії. Дізнавшись про його смерть, Франція запропонувала 1916 р. помістити Е. Вергарна у Пантеон; коли ж закінчилася Перша світова війна і Бельгія звільнилася від німецької окупації, прах поета перенесли в містечко Сент-Аманд, де поета поховали на самому березі Еско, викарбувавши згодом на його могилі згадані слова із поеми «Еско».

Про дитячі враження, які склали основу поетичної пенталогії «Уся Фландрія», поет писав уже в першій частині «Перша ніжність» (1904), присвяченій сестрі Марії Гранле, у вірші «Осяяння» – «Ces souvenirs chauffent mon sang et pénètrent

буремності та страхітливості свої бажання з одного краю на другий край світу й історії».

У Т. Шевченка:

А ти пишалася колись
В добрі і розкоші! Вкраїно!
Мій любий краю неповинний
(Осії. Глава XIV. Подражаніє)
[3, т. 2, с. 335].

«Depuis, – пише у другій частині поет, – l'ombre s'est faite sur la Flandre! (З тих часів на Фландрію зійшла темрява).

Але моя мрія жива й донині вона не хоче спускатися з вежі, на якій піднялася колись у своїй гордості».

І далі в Е. Вергарна:

«О, як я безтямно любив свій народ – любив його навіть із його несправедливостями, злочинами і вадами! Я вимріяв його гордим і суворим, як клятва, відчуваючи лише те, що належав до його раси, що його смутком був моїм смутком і що він поглядав на мене, коли вечорами, я роздумував, мріяв, читав при лампі про його славу у своїх шкільних книжках.

Ось так із великим теплом я присвятив йому ті вірші, які оспівують його у величчя та невдачах».

Знову нагадаймо собі Шевченкове, написане 1847 р. в Орській кріпості:

Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що прокляну святого Бога,
За неї душу погублю!

(«Сон») [3, т. 2, с. 39].

Програмна добірка із поетичної пенталогії поета має назву «Les Heros» (1908) і присвячена «Еско, похмурому, нестримному і чудовому героєві»: поет оглядає великі постаті бельгійської історії – Жак д'Артевельд, виходець із Генту, «який вперше говорив на рівних із королем, не схилиючи голови – говорив так відважно, так сміливо захищав своє право, що у червоні часи його могли б вибрати в Римі вождем»; його побратимів, героїчних гезів, які в єдиному національному пориві піднялися проти війська іспанського імператора Карла (V) Квінта; «Бодуена Залізна рука», який майстерно й завзято змагався з «рудими нормами, що зійшли на береги Фландрії», переслідував їх, заганяючи в болота її гарним королівством; «любив її море, ліси, обійстя, хатини, хмари, небо, туман і сильні вітри».

Так само перед Т. Шевченком у «Тарасовій ночі» проходили постаті Наливайка, Кравчини, Павлюка, Тараса Трясила. І того ж самого року:

Було колись в Україні
Ревіли гармати;
Було колись – запорожці
Вміли панувати.
Пановали, добували
І славу, і волю

(«Іван Підкова») [3, т. 1, с. 86].

Бельгійський поет Андре Мокель, автор монографії про Е. Вергарна зазначав, що в центральній частині поліптиху «Уся Фландрія» збірки «Герої» Вергарн проголошує «славний гімн захоплення і вдячності тим, хто побудував, захистив, звеличив і прикрасив міцну споруду фламандської нації» [6, с. 142]. Книжка, як зазначає А. Мокель, мала надзвичайний успіх у Бельгії: «Автор несподівано дістав визнання національного поета не лише Фландрії, а цілої Бельгії» [там само, с. 143].

Е. Вергарн показав себе вправним майстром «історичних картинних оповідань» – «В'їзд Филипа Красивого до Брюгге», «Учта гезів», «Гійом де Жульє» з образом молодого та запального архідиякона, який очолює фламандців для боротьби зі загарбниками – французькими лицарями-баронами, які по-злудійськи вторглися до Фландрії.

Я. Фрід, автор монографії про Е. Вергарна, говорить, що «в історичній книзі циклу «Герої» у вірші «Предки», який відкриває цю книгу, поет шукав національне коріння своєї впертої спрямованості до майбутнього, змальовуючи її як голівну рису історично сформованого фламандського національного характеру»

[2, с. 177]. Риси національного характеру Вергарн оспівує в людях уже ближчого минулого, «це ті» історичні постаті, патріоти-герої, їхні вожді, в яких втілювалась безсмертна духовна енергія кращих синів рідного народу» [там само, с. 178] – брати ван Ейкі, фламандський лікар Везалій, якому Мікеланджело завдячує своїм знанням анатомії, художник Рубенс.

Підсумковим апофеозом героєм Фландрії звучить остання строфа вірша «Сьогдні» з добірки «Герої»:

«Артевельде, два ван Ейкі,
Рубенс, Везалій,
– зблиски давніх часів
на новому виднокрузі –
Ваші величні діяння,
як золотиста гроза,
Звитязно гримлять
довкола наших дум.

У роки найбільшого спалаху своєї героїчної поезії Т. Шевченко у посланні «І мертвим, і живим...» порушив питання про національну ідентичність українців, вагомість для сучасного й майбутнього героїчної минувшини України, питання генези української нації.

Тарас Шевченко поступово від героїчної патетики переходив до глибокої медитативної лірики останніх років життя, натхненної біблійними мотивами. Поет знайшов поетичний пароксизм творчості саме в глибокому моральному і душевному заспокоєнні філософа, який довершував свою велику місію. За одинадцять днів до смерті пише свій останній твір, розуміючи за поетичним художнім словом велику гуманізаторську місію, виголошену ще в поемі «Марина», написаній 1848 р. на засланні на Кос-Аралі:

Мій Боже милий,
Даруй словам святую силу –
Людське серце пробивать,
Людській сльози проливать,
Щоб милость душу осніла (...)

3, т. 2, с. 102-103].

Для Е. Вергарна його поетичний і патріотичний пароксизм виявився у гнівних віршованих та прозових рядках, спрямованих проти сучасних тевтонських рицарів, які силонднували історичні місія Бельгії. Сам собі визначивши шістьдесят років, як остаточний термін для поетичного творіння («після шістьдесяти я нічого більше не писатиму»), Еміль Вергарн у певному розумінні й провів свою смерть, спричинену занайнішою воєнною стихією. Загинув у листопаді 1916 на шістьдесят першому році життя; не поставив себе «над сутячкою», як це радив йому зробити Ромен Роллан; не мовчав, бачучи інвазію німецьких військ, велику руйну Бельгії. Став поетом-націоналістом, позбувшись своїх соціалістичних ідей, як і Каменяр, який помер пізніше, написавши своє незабутнє «Не пора, не пора, не пора...», як Леся Українка, будучи сповненою болем за зневажену Батьківщину, далеко від неї, в Єгипті, пише глибоконаціональну, навіть націоналістичну драму «Бояриня». Як поет-патріот, творець глибоко патріотичного полотна «Уся Фландрія», Еміль Вергарн в останні місяці свого життя промовляв Шевченковими словами 1843 року з «Розриті могили»:

«За що тебе сплюндровано,
За що, мамо, гинеш?»

Закликаючи своїх земляків, як і Тарас Шевченко у посланні «І мертвим, і живим...», «Полюбити щирим серцем Велику Річуну».

- Література:
- Андреев Л. Г. Сто лет бельгийской литературы. – М., 1967.
  - Шевченко Т. Твори: У п'яти томах. – К.: Дніпро, 1970-1971.
  - Фрид Я. Эмил Верхарн. Творческий путь поэта. – М., 1985.
  - Christophe L. Emile Verhaeren. – P.-Br.: Ed. Univ., 1955.
  - Hellens Fr. Emile Verhaeren. Poètes d'aujourd'hui. – Paris: Pierre Seghers Editeur, 1964.
  - Mockel A. Un poète de l'énergie. Emile Verhaeren (L'oeuvre et l'homme). – Paris, 1917.
  - Smet (J.de). Emile Verhaeren. – Malines, 1920.

Ярема Кравець,
доцент кафедри світової літератури

Шевченко і дипломатична місія українців у Франції 95 років тому

У колекції періодичних видань Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка зберегла-ся неповна підшивка унікального та рідкісного видання – газети українського представництва в Парижі «France et Ukraine» за 1920 р. Газета була важливим засобом поширення правдивої інформації про Україну у світі – тут були надруковані не лише матеріали про життя української громади на еміграції, але й важливі аналітичні статті про політичний та економічний розвиток України, її культурне життя, а також хроніки подій із фронтів українсько-більшовицької війни. Подібно, як і сьогодні, українським емігрантським середовищем доводилося докласти багато зусиль для подолання русофільських настроїв та уподобань європейців.

1912 р. у Франції активізувалися середовища, прихильні до підтримки пригноблених народів Східної Європи. Було створено Центральне бюро національностей, генеральним секретарем якого обрано Жана Пелісьє. 1915 р. на основі цієї ініціативи в Парижі було створено Союз національностей. Під час конференції Союзу було ухвалено його статут, згідно з яким мета організації полягала в збиранні «етнографічних, історичних, літературних, мистецьких, економічних, психологічних, соціологічних документів, які допомагали б пізнати душу, минуле й потенційні можливості у прийдешньому, що мають значення для національностей». Головним завданням Союзу мало бути «сприяння прогресові спільного вічного миру та створенню Європейської та Світової федерації». Українці не брали безпосередньої часті в роботі конференції, але була зачитана доповідь про українське питання, передана секретареві Бюро національностей Івані Пувро. Зачитуючи текст, доповідачка наголосила на можливих впливах і перспективах українського національного руху після закінчення війни. Проте переконати держави Антанти в логіці українських національно-визвольних змагань було дуже непросто. Так, у серпні 1915 р. французький уряд прийняв рішення заборонити поширення у країні газети «La Revue Ukrainienne», що видавали в Лозанні члени Спілки визволення України. У листопаді цього ж року Бюро національностей звернулося до депутата Анрі Сімона з проханням передати до Міністерства закордонних справ повідомлення про Україну, надіслане з Женеви. У документі не йшлося про політичну самостійність України, але чітко наголошувалися проблеми русифікації, обґрунтовувалася безпідставність претензій Росії на приєднання України. Але французька дипломатія сприйняла такий документ лише як «австро-угорську» провокацію. Міністр закордонних справ засвідчив А. Сімоні, що це питання йому давно відоме, але наголосив, що «обговорення цієї теми пресою, у французьких журналах і газетах, видається мені недоречним». За дослідженням українського історика у Франції Володимира Косика, французька влада й надалі дотримувалася подібної позиції, а Союз національностей припинив свою діяльність у Франції, перемістившись осередок до Швейцарії.

Упродовж 1917 р. найактивнішу інформаційну роботу у франкомовному світі намагалася здійснювати редколегія часопису «L'Ukraine», що виходив у Швейцарії. Окрім того, Українське бюро друкувало тут «Інформаційний бюлетень». Ці видання через посольства були відомі французьким урядовцям, але залишалися маловідомими серед широких кіл. У лютому 1917 р. Українське бюро у Швейцарії скерувало Послову Франції в Берні два примірники меморандуму «Українські вимоги», один з яких мав бути вручений Президентові Республіки, другий – міністрові закордонних справ.

Початок лютневої революції в Росії та національної революції в Україні змусив французьку дипломатію уважніше вивчати події та зокрема – діяльність Української Центральної Ради. Влітку 1917 р. Посол Франції у Петрограді Ж. Нуленскі скерував Жана Пелісьє з місією до Києва, де той налагоджував зв'язки та здобував прихильність політичного середовища. Згодом представником французької місії при українському уряді був призначений генерал Жорж Табуї. У грудні 1917 р. він запропонував Україні фінансову допомогу, склав прихильну до України заяву в парламенті Франції, а з січня

1918 р. став комісаром Французької Республіки при уряді Української Народної Республіки. Але підписання Берестейського миру (9 лютого 1918), як і війна з більшовиками, знову ускладнили дипломатичні взаємини між державами. Після падіння Української Центральної Ради, французькі дипломати намагалися впливати на політику українських урядів, схилиючи Павла Скоропадського до союзу з Росією і трактуючи Директорію як «пробільшовицький» уряд. Орієнтація французів на політичні та військові курси генералів Колчака, Денікіна і Врангеля залишала мало шансів для українських національних сподівань – і під час висадки десанту на півдні України (1918), і в контексті участі делегації УНР та ЗУНР у Версальській мирній конференції, що підводила підсумки світової війни й ухвалювала нові міждержавні кордони в Східній Європі (1919).

У такому складному геополітичному контексті українські емігранти, які задекларували лояльність до позиції Антанти, створили Українську Національну Раду, одним із керівників якої був історик і літературознавець Федір Савченко (1892-1936), уродженець Полтавщини, який після закінчення Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька продовжив навчання в Парижі. У 1918 р. заснував тут Гурток французько-українських студій і згодом став редактором газети-тижневика «France et Ukraine», що видавав гурток. На той час Ф. Савченко був відомий і як автор брошури «L'Ukraine et la question ukrainienne» (1918), у якій обґрунтовував для західного читача пріоритети політичного та культурно-національного життя українців. У період 1919-1920 рр. саме періодичне видання за редакцією Ф. Савченка було важливою інформаційно-ідеологічною зброєю та джерелом правдивої інформації про події в Україні для широких громадських і політичних кіл у Франції.

Утвердженню української ідеї служила кожна нагода актуалізації в Західній Європі націо-

нальних дат і відзначень. Такою датою завжди були Шевченківські дні та ювілеї. Так, 5 березня 1920 р. було видано черговий номер тижневика, присвячений річниці народження Кобзаря.

Випуск розпочинався публікацією «Річниця» Михайла Рудницького – відомого українського перекладача, письменника, літературознавця, згодом – професора Українського таємного університету у Львові та повоєнного Львівського державного університету імені Івана Франка, який від березня 1919 р. виконував обов'язки секретаря дипломатичної місії УНР. Автор писав про сумну річницю – 59 років від часу відходу у вічність Тараса Шевченка. Він відзначив вагомість Кобзарєвої творчості в історії української культури та становлення української нації. У той час, коли українці Галичини вшановували пам'ять Поета святковими концертами та семінарами, українці Наддніпрянщини, згуртовані Шевченковим словом, зазнавали жорстоких переслідувань царського режиму. Та, незважаючи на те, що навіть прикриваючись риторикою «визволення братів», російські окупанти в Галичині 1914 р. закривали бібліотеки і книгарні, «Кобзар» був поширений серед тисяч українських вояків – солдатів та офіцерів, які воліли мати книгу у своєму щоденному спорядженні. Незважаючи на особисті переслідування та ув'язнення, сам Шевченко був справжнім інтелігентом і людиною великого духу, який зумів передати унікальність і незламність української культури в поетичному слові, створивши широке тло для національної творчості у різних видах мистецтва. Європейськість творчості Кобзаря М. Рудницький відкривав, порівнюючи її із класикою французької літератури, зокрема образами Віктора Гюґо.

У своїй статті на першій сторінці випуску Ф. Савченко зосередив увагу на важливості та символізмі життя і творчості Поета в історії українського народу, у його протистоянні наступу російської армії та пропаганди. Контекст діяльності Кобзаря в редакторській замітці на-

буває особливого значення в сучасних умовах боротьби українців «за місце під сонцем», а також в інтелектуальній історії Європи. Адже «після довгих років невимовних моральних страждань, після пізнання холоду, голоду, болю, цей син селянина-кріпака успішно навчався в Імператорській Академії Мистецтв. Кілька місяців покарання відділили його від заслуженого щастя, від щасливої втечі до блакитного неба і музеїв Італії, коли вибухнула катастрофа: царська таємна поліція відкриває сліди його діяльності в українській спільноті інтелектуалів, які з великою увагою читали його твори». «Життя Тараса Шевченка є символом життя всього українського народу», – наголосив автор, вказуючи й на франкомовні переклади та переспіви української народної пісні, відомі читачеві.

У Шевченківському випуску газети приділена увага й перекладам. Так, на першій же сторінці опубліковано спогади про Тараса Шевченка його сучасника й соратника Пантелеймона Куліша в перекладі французькою Михайла Рудницького. Перлиною ж самого видання стала публікація двох поезій Кобзаря французькою мовою Фернана Мазеда – французького поета й ученого-медика, відомого низкою власних збірок «Мудрість», «Пристрасна мандрівка», «Пісок і кров», а також згодом – перекладами віршів Максима Рильського. Ф. Мазед переклав «Садок вишневий коло хати» (в авторській версії – «Вечір») та «І широкую долину» (в авторській версії – «Я не забуду»). Як зазначають критики, всупереч поширеній серед французьких перекладачів традиції прозових перекладів поетичних творів іноземців, Ф. Мазед здійснив переклад римований. Таким чином, опублікований автор поповнив плеяду французьких інтелектуалів, які в складний для України час випробувань під впливом видатних діячів української еміграції ставали симпатиками та популяризаторами української культури у франкомовному середовищі Європи й Америки. Серед таких діяльних українських публіцистів та істориків у Франції першої третини XX ст., які мали вплив на місцеву еліту, особлива роль належить Ількові Боршаку. В описаному номері тижневика «France et Ukraine» опубліковано і його матеріал, присвячений «предтечі» Союзу національностей – Кирило-Мефодіївському братству. Таким чином, продовження Шевченкової тематики, тепер уже в контексті формування громадсько-політичних ініціатив та укладення «Книги буття українського народу», стало підґрунтям для окреслення ідеологічних засад сучасного автору європейського демократизму та актуалізації української ролі (у версії кирило-мефодіанського месіанізму) в історії Центрально-Східної Європи.

Ще один матеріал видання – «Століття Шевченка 1814-1914», опублікований без зазначення авторства, міг написати український дипломат і публіцист граф Михайло Тишкевич, який від серпня 1919 р. певний час очолював українську місію при мирній Конференції в Парижі. Автор зосередив увагу на надвизначній консолідуєчій і націєтворчій силі Шевченкового столітнього ювілею, адже заходи, проведені в різних містах «підросійської» України, стали величезною маніфестацією національного самоокреслення українства.

Шевченківські теми та сюжети виринають і в політичній публіцистиці, присвяченій різним аспектам українсько-російських взаємин, українським і російським питанням у політиці Антанти. Отож, враховуючи проросійські сентименти й уподобання французького політикуму, українські політики та літератори намагалися максимально використати лояльність Антанти для досить відкритої декларації своїх поглядів і переконань, зокрема у сфері розділення гео-політичних і національних інтересів України та Росії, незалежно, чи в «більшовицькому», чи в «білогвардійському» варіанті. За порівняно нетривалий термін українські дипломати змогли завоювати довіру та підтримку частини французької інтелігенції. І важливим аспектом проведення інтелектуальної дипломатії були заходи з популяризації творчості, образів та символізму життєвої боротьби Тараса Шевченка.

Василь Кметь,
директор Наукової бібліотеки

У вінок шани Великому Кобзареві

За нагоди відзначення 201 річниці від дня народження Тараса Шевченка в Дзеркальній залі Університету відбулась презентація книжок «На вшанування Великого Кобзаря». Під час заходу були представлені видання «Тарас Шевченко і Галичина» (упорядник і редактор Феодосій Стеблій), «Шевченкознавчі студії» Феодосія Стеблія та факсимільне видання «Щоденника» Тараса Шевченка.

«Ми раді, що маємо таких славних ентузіастів, які щоденно збагачують української культуру науковими розвідками про Тараса Шевченка. Нині, як ніколи, мусимо вчитуватись у вірші українського Пророка, студіювати його спадщину, бо без Шевченка не буде ні нас, ні України», - зазначив модератор заходу, професор Богдан Якимович, зацентрувавши увагу на важливості популяризації Шевченко-

вої спадщини в час, коли на території України ведуться військові дії.

З вітальним словом до учасників презентації звернувся Ректор Університету, професор Володимир Мельник: «У цій залі сьогодні зібрались представники різних інституцій – Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові, Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, Всеукраїнського спеціалізованого видавництва «Світ», викладачі та студенти Львівського національного університету імені Івана Франка – у цьому об'єднанні є промовиста відповідь на виклики часу. Я переконаний, що лише спільними зусиллями ми зможемо гідно виконати Шевченкові заповіти».

«Роботу Феодосія Стеблія без перебільшень можна назвати поступом у галузі Шевченкознавства. Вдаючись у біографію цього видатного дослід-

ника, зауважу, що ідейним натхненником Федосія Івановича був знаний історик, академік Іван Крип'якевич. Однак ще до знайомства з Іваном Петровичем Феодосій Стеблій співав у шкільному хорі твори Тараса Шевченка, у шкільній постановці зіграв роль Тараса Григоровича, тогочасне прочитання Шевченка додавало оптимізму й сили, щоб жити в непросту радянську добу», - розповів директор Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, професор Микола Литвин. Микола Романович зауважив, що презентовані видання – це гідний результат багаторічної дослідницької роботи Феодосія Стеблія.

Голова Наукового товариства імені Тараса Шевченка, член-кореспондент НАН України Роман Кушнір привітав директора видавництва «Світ» Ігоря Мельника з реалізацією проекту – виходу в світ факсимільного видання «Щоденник» Тараса Шевченка. Слова глибокої вдячності та пошани Роман Михайлович адресував Феодосію Стеблій «за значний вклад у розвиток шевченкознавчої науки».

«Факсимільне видання «Щоденника» Тараса Шевченка є продовженням давньої традиції видавництва «Світ». Упродовж десяти років ми активно працюємо над популяризацією Шевченкового слова та слова про Шевченка», - розповів директор видавництва «Світ» Ігор Мельник. Він ознайомив учасників заходу зі змістовим наповненням презентованої книги, звернувши увагу на те, що деякі тексти в книзі подано російською мовою. «Традиційно, публікуючи щоденники як приватні записи конкретної особи, ми зберігаємо оригінальну мову письма автора. У журналі Тараса Шевченка є чимало записів російською мовою, це зумовлено царською заборобою «малювати і писати українською мовою», а також російськомовним оточенням Тараса Григоровича під час перебування у заслання», - пояснив Ігор Мельник. «Щоденник» дозволяє створити повноцінний образ Тараса Шевченка, зокрема як людини зі земними почуттями й недоліками та, безумовно, геніальною», - резюмував директор видавництва «Світ».

Історик Феодосій Стеблій ознайомив учасників заходу з книгою «Тарас Шевченко і Галичина», яка є свідченням зацікавлення галичанами постаттю Великого Генія. «Першими серед галичан, хто знайомить із творчістю Шевченка та активно її популяризує були діячі товариства «Руська Трійця» - Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич та Яків Головацький, а також їхній товариш Микола Устиянович. Згодом належну оцінку творчій спадщині Тараса Шевченка дали Володимир Барвінський,

наук вищої школи України, професор Олег Шаблій. Він побажав Феодосію Івановичу здоров'я, сили й творчої наснаги до подальших звершень на науковій ниві.

Про Тараса Шевченка як академіка Петербурзької академії мистецтв розповів академік Академії інженерних наук України, професор Степан Гунько: «Тарас Шевченко належить до тих особистостей, які заслуговують на світове пошанування самою сутністю своєї діяльності. Попри столітні дослідження його спадщини,

Іван Франко, Василь Щурат, Богдан Лепкий, Іван Крип'якевич і багато інших. Незрівнянний культ Тараса Шевченка був створений на теренах Західної України», - розповів Феодосій Іванович.

«Рукопис завжди дає більш предметне уявлення про особистість і про історичну епоху її життя. Завдяки цим рукописам ми краще можемо змалювати для себе образ Тараса Шевченка», - зауважив письменник, громадський діяч Роман Лубківський. Факт виходу праці «Тарас Шевченко і Галичина» Роман Мар'янович назвав «феноменом вшанування Шевченкіани в Галичині» і запропонував продовжити багатовікову традицію укладанням хроніки галицької Шевченкіани.

Зі словом вдячності звернувся до Феодосія Стеблія академік Академії

є ще чимало невідомих, а подекуди й забутих сторінок із життя Великого Українця. Це ж стосується й Шевченка-академіка. Мало кому відомо, що Тарас Григорович був першим у світі, хто зробив сюжетні ілюстрації до літературних творів, за що й отримав у 1860 році звання академіка».

Шевченкове безсмертне слово було й залишається ключем поступу української державності, джерелом формування національної ідеї та скарбницею народної традиції. Попри важкі випробування, які сьогодні випали на долю України, ми намагаємось гідно виконувати Шевченкові заповіти.

Уляна Барановська
Фото Олега Вівчарика
та Василя Рогана

11 березня 2015 року на хімічному факультеті відбувся літературно-музичний вечір «Уклін тобі, Тарасе», у якому взяли участь студенти-хіміки I-III курсів.

Розпочався захід із перегляду ролика «Невідоме про Шевченка», у якому разом із фотографіями поета, місць, де він жив і бував, та його художніх робіт були зазначені й маловідомі факти про нього. Наприклад, мало хто знає, що найбільша кількість пам'ятників Тарасові Шевченку – на Прикарпатті – аж 201 монумент.

Для того, аби імпрізована сцена була максимально наближена до інтер'єру старовинної сільської хати, молоді актори-хіміки продумали антураж, костюми й інші деталі. Застосували також свої знання з хімії, використавши реактиви для більш експресивного прочитання Шевченкової поезії.

Під час заходу студенти співали й читали поезію Поета. Зокрема, молоді люди креативно підійшли до інсценізації уривка з вірша Тараса Шевченка «Катерина», з акторською майстерністю

зігравши засмучених батька й матір, які відправляють свою доньку з маленькою дитиною «в Москву свекруху шукати...», і саму Катерину, яка з горя не знає, як їй далі жити на білому світі.

Ірина Кузьма
Фото автора

18 березня 2015 року на факультеті електроніки відбувся вечір, присвячений пам'яті Тараса Шевченка та Василя Симоненка.

Зі вступним словом про геніальних українських поетів і їх внесок у становлення та розвиток національної літератури й культури звернувся до присутніх натхненник та організатор традиційних Шевченківських свят – доцент кафедри радіофізики та комп'ютерних технологій Іван Хвишун.

Схожість творчої манери й духовна спорідненість Тараса Шевченка та Василя Симоненка спонукають до цілісного осмислення мистецького світу поетів. Подібність образів, спільність поглядів на долю України, співзвучність тем і мотивів поезії засвідчують, що Василь Симоненко – продовжувач традицій Великого Кобзаря.

«Сьогоднішній Шевченківський вечір присвячений пам'ятним датам – 175-річчю від дня виходу у світ однієї із найдорожчих кожному українцю книг – «Кобзаря» Тараса Шевченка та

155-й річниці від часу видання його останнього прижиттєвого доповненого видання», - розповіли ведучі вечора.

Під час літературно-музичної композиції студенти представили постать Тараса Шевченка як Поета, Художника й Людину, підсиливши свої виступи цитуванням листів, щоденника, уривків автобіографічних повістей Шевченка, а також спогадів його сучасників.

Студенти-електроніки зіграли невелику театральну сцену про дитинство Тараса Шевченка, коли він, малий, вів діалоги зі своєю сестрою Катрею. Під час вечора студенти також читали поезію Тараса Шевченка під музичний супровід, переплітаючи декламації з біографічними фактами життя письменника, майстерно представляли фрагменти його геніальних творів і пригадували епізоди мандрів Шевченка Україною.

Завершили Шевченківський вечір традиційним спільним виконанням «Заповіту».

Ірина Кузьма. Фото Олега Вівчарика

Modus Legendi: до ювілею Михайла Вербицького

Щогоріч українці відзначають дві ювілейні дати пов'язані з національною символікою – 200-річчя від дня народження українського композитора М. Вербицького та 150-річчя від дня першого публічного виконання (10 березня 1865 р.) Гімну «Ще не вмерла України». На державному рівні відбулися урочистості з нагоди вшанування пам'яті автора Гімну України, низку заходів було проведено й в Університеті. Так, 5 березня 2015 року в головному читальному залі Наукової бібліотеки відбулось 41 засідання Міждисциплінарного наукового семінару Modus Legendi, присвячене цим ювілеям.

Під керівництвом викладачів ЛДМУ ім. С. Людкевича Роксолани Гавалюк та Мар'яни Почапської студенти 4 курсу відділу теорії музики Львівського державного музичного училища імені С. Людкевича – Віолетта Луцько, Наталія Ельтек, Світлана Попеску прочитали змістовну лекцію, окресливши найважливіші віхи життя і творчості Михайла Вербицького, історію написання, публікації та виконання пісні, яка згодом стала національним славнем нашої держави.

Умовно лекцію поділили на три блоки. У першому розповідали про родину композитора, дитячі та студентські роки Михайла Вербицького. Віолетта Луцько підкреслила, що значний вплив на формування особистості майбутнього композитора мав тогочасний авторитетний громадський діяч, перемиський греко-католицький єпископ Іван

Снігурський, який після смерті рідного батька Михайла з десятирічного віку займався його вихованням. У Перемишлі Михайло Вербицький здобуває хорошу європейську освіту в німецькій гімназії і паралельно навчався музики в співацько-музичній школі при греко-католицькому кафедральному соборі. Саме там він вивчав теорію музики і композицію, його талант розвивався під керівництвом учителів – диригента хору й композитора Алоїза Нанке, композиторів Вінкентія Серсавія та Францішека Лоренцо на найкращих взірцях європейської музики Йозефа Гайдна, Амадея Моцарта, на творах Дмитра Бортнянського, Максима Березовського. Уже в зрілому віці, будучи відомим у всій Галичині композитором, Михайло Вербицький дуже високо оцінював мистецький рівень цієї школи: «...школа стала консерваторією в мініатюрі, а хор дорівнював добрій опері», – поклікалась на спогади композитора Віолетта Луцько.

Упродовж 13 років композитор жив у Львові, де навчався у Львівській духовній семінарії, керував семінарійним хором, одружився із Варварою Сенер. Через два роки сімейного життя, овдовівши, він залишився з немовлям на руках.

Повернувшись до Перемишля, Михайло Вербицький отримав посаду канцеляриста консисторії. Працював учителем співу, а також навчав арифметики й каліграфії в дяко-учительському інституті. 1848 року в Перемишлі було засновано український аматорський

театр і Михайло Вербицький став його музичним керівником і композитором, самовіддано поринувши в театральні справи. Він виступав і як актор-співак, і як композитор.

Висвятившись на священика, Михайло Вербицький служив спершу на парафії в Заваді біля Яворова, згодом перейшов до Залужа, а звідти – до Стрілок біля Старого Самбора. З 1856 року і до своєї смерті (в 1870 році) Михайло Вербицький був парохом у селі Млини, що на Надсянні.

Творчість Михайла Вербицького тісно переплетена з товариством «Руська бесіда» у Львові, а точніше з його театром, для якого композитор писав музику. На замовлення товариства Вербицький створив хорову композицію до «Заповіту» Тараса Шевченка. Масштабна кантата «Заповіт» (написана для подвійного, мішаного і чоловічого хорів, соліста і симфонічного оркестру) – героїко-епічний твір, який вперше був виконаний у 1868 році на шевченківському концерті у Львові. «Вербицький став першим із галицьких композиторів, хто звернув увагу на вірші Т. Шевченка», – наголосила доповідачка.

У своїх доповідях студенти відділу теорії музики ЛДМУ ім. С. Людкевича зосередились на постаті Михайла Вербицького як основоположника професійної музичної культури в Галичині.

Театральна музика композитора складає значну частину його творчого доробку, зокрема це хорові твори до текстів о. Івана Гушале-

вича, о. Маркіяна Шашкевича, Володимира Стебельського й інших. «Найталановитішою з театральних праць композитора вважається музика до мелодрами І. Гушалевича «Підгір'яни», котра перемогла на конкурсі українських п'єс, оголошеному товариством «Руська бесіда», – розповіла Віолетта Луцько. Згодом співогра Вербицького здобула велику популярність: її ставили на сценах не лише українських театрів, але навіть у Петербурзі та Варшаві. Упродовж року Михайло Вербицький написав музику до десяти вистав, серед яких особливо схвальну критику отримали співогри «Не до любові» та «Школяр на мандрівці».

Михайло Вербицький працював над церковними творами протягом

усього життя і залишив нам багату спадщину.

Учасники семінару мали чудову нагоду прослухати два фрагменти з його «Літургії»: «Отче наш» та «Хваліте, Господа з небес» у виконанні мішаного хору студентів ЛДМУ ім. С. Людкевича. Святковий Тропар Воскресіння – «Христос Воскрес» прозвучав у виконанні чоловічого квартету у складі: Ярослава Крокіса, Андрія Возіяна, Назарія Михальчука й Олексія Шпирки, студентів хорового, диригентського та вокального відділів згаданого училища.

Доповідачі не оминули увагою й багату, проте мало досліджену гітарну спадщину о. Михайла Вербицького. «Вербицький і гітара» – тема наступного блоку семінару, яку ви-

5 березня 2015 року численна спільнота Університету взяла участь у флешмобі під назвою «Цінуймо ідентичність», що відбувся на площі перед пам'ятником Іванові Франку. Під супровід патріотичних пісень про Україну студенти утворили «живий» державний Герб. Учасники акції також розгорнули великий синьо-жовтий прапор і банер зі словами державного Гімну та портретом його автора – о. Михайла Вербицького, 200-літній ювілей якого днями відзначає вся українська спільнота. Гармонійним довершенням триади української національної символіки стало натхненне спільне виконання Гімну України.

Ірина Кузьма
Фото Олега Вівчарика

Однією з найбільших святинь українського народу, беззаперечно, можна вважати національний Гімн. «Ще не вмерла України ні слава, ні воля...», – ці слова та музика торкаються найпотаємніших струн душі кожного українця.

У рамках відзначення 200-річчя від дня народження громадського діяча, композитора, диригента, автора музики Гімну України Михайла Вербицького 24 березня 2015 року в Актіній залі Університету відбулась Урочиста академія, яку розпочали спільним виконанням Гімну України.

«Вербицький для нас є не тільки музикантом, а також і символом нашого національного відродження в Галичині», – словами Станіслава Людкевича звернувся до учасників заходу професор, заслужений діяч мистецтв України Олександр Козаренко. Олександр Володимирович розповів, як простий священик із маленького прикордонного селища Млини (Підкарпатське воєводство, Польща) у період свого духовного самозростання написав величну музику до тексту Павла Чубинського. «У дні, коли виповнюється 150 років від першого виконання Гімну України, ці слова, ця музика, осмислені й обрамлені тривогами та звяттями нашого народу, наповнюються життєдайним змістом, щоб звучати вічно й прославляти Україну. Вважаю, що для Михайла Вербицького музичний текст Гімну став особистим мистецьким символом, адже, як писав Станіслав Людкевич, національні гімни творяться в щасливі моменти життя композиторів», – додав професор.

Олександр Козаренко зауважив, що «під час творення музики до тексту «Ще не вмерла України» Михайло Вербицький піднявся на дуже важливий у своїй долі творчий щабель, що відобразилось і в традиційній літургії отця Михайла. Сьогодні немає жодної української церкви від Сяну до Дону, де б не звучали церковні піснеспіви, музику до яких написав Михайло Вербицький. Він був геніальним композитором, який відновив стародавню традицію церковного співу українського народу. Вербицькому було суджено і йому вдалося здійснити чистий народний ідеал пісні на похвалу Богу».

Надзвичайно глибоким і проникливим виконанням частин церковної літургії в обробці Михайла Вербицького вразив публіку Галицький академічний

камерний хор під керівництвом диригента Василя Яценяка.

«Попри те, що багато музикознавців сходяться на думці, що формувався Михайло Вербицький як композитор під впливом віденських класиків Йозефа Гайдна, Амадея Моцарта, Людвіга Бетховена, однак саме духовні концерти Дмитра Бортнянського, його високопрофесійне багатоголосся найбільше вплинули на світогляд Вербицького», – резюмував Олександр Козаренко.

Завершальним акордом заходу стало гармонійне звучання хорового концерту Михайла Вербицького «Ангел Вопіяше» у виконанні Галицького академічного камерного хору.

Уляна Барановська
Фото Олега Вівчарика

світлила Наталія Ельтек. «Михайло Вербицький був закоханий у гітару, свою любов і особливу прихильність до неї проніс через усе життя. Вона стала тим інструментом, яким для інших композиторів у створенні музики є фортепіано», – розповіла Наталія. На сьогодні єдиним збереженим свідченням гітарного стилю композитора є рукописна збірка «Guitarre № 16» Михайла Вербицького, яка складається з 32 п'єс, серед них – 14 інструментальних мініатюр: марші, мазурки, польки, галопи, козачки, чардаші та великі віртуозні твори. Музичний номер із цієї збірки – твір для гітари «Марш» – прозвучав у виконанні студентки народного відділу Ірини Коцурської, вокальну партію «Серенади» Ф. Шуберта із транскрипції Михайла Вербицького для голосу та гітари виконали Ярослав Крокіс і Світлана Попеску. Окрім того, присутні мали можливість прослухати аудіозаписи творів Михайла Вербицького у виконанні українських ансамблів і хорів.

До числа створених Михайлом Вербицьким пісень з акомпанементом гітари належить і «Ще не вмерла України». В останні десятиліття XIX століття її співали майже на кожному концерті. Хоровий варіант цієї пісні з супроводом фортепіано і оркестру М. Вербицький написав згодом.

Третій тематичний блок семінару Світлана Попеску присвятила цікавій історії створення тексту державного Гімну. Першу згадку про його хорове виконання подала львівська газета «Слово» в дописі з Перемишля. Анонімний автор інформував про Шевченківський вечір, який відбувся 26 лютого 1865 р. в Перемишлі й завершувався пісню «Ще не вмерла України». «Історія українського національного гімну бере свій початок не з Перемишля, як видається на перший погляд», – зауважила Світлана.

Український гімн – це колективний твір, написаний на замовлення керівника Київської «Громади» Володимира Антоновича студен-

тами-громадівцями. Доповідачка детально розповіла захоплюючу історію про створення, публікацію та популяризацію тексту Гімну України.

На студентській вечірці в серпні 1862 року Микола Вербицький-Антіох зімпровізував перший куплет пісні за мотивами польського гімну: «Ще не вмерли України ні слава, ні воля, / Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля. / Ще розвіє чорні хмари, і біля віконця / Ми в своїй українській хаті діждемося сонця. / Спогадаймо ж тяжкий час, лихую годину, / Й тих, що вміли боронити рідну Україну – / Наливайко і Павлюк, і Тарас Трясило / Із могили кличуть нас на святе діло...». Присутні – побратим Вербицького Павло Чубинський, і їхні найближчі друзі брати Рильські – Йосип і Тадей (уже відомий як поет Максим Чорний) – із приятелем Павлином Свенціцьким (відомий як український поет Павло Свій) долучились до процесу. Відтак кожен із учасників, по-черзі,

дописував пропонований вірш, і доспівав свій варіант тексту. Павло Чубинський контролював цей процес і втручався тоді, коли відчував особливу небезпеку виконання деяких слів чи фраз, пропонуючи свій децю помірний варіант. Павло Чубинський, почувши виконання сербськими студентами свого гімну, де приспівом були слова: «Серце біє і кров ліє за нашу свободу...», зрозумів, що це саме те, чого їм бракувало в українській «марсельєзі». Відтак, написав свої рядки: «Душу й тіло ми положим за нашу свободу / І покажем, що ми, браття, козацького роду! / Гей-о-гей же, браття милі, нумо братися за діло, / Гей-о-гей, пора вставати, пора волю здобувати!». Як результат спільної творчості, пісня була закінчена. Кожен зі спів-авторів мав свій екземпляр тексту. Свій примірник Тадей Рильський віддав побратиму Володимирі Антоновичу й уже за тиждень пісня «Ще не вмерла України» полетіла по Лівобережжю як гімн товариства «Громада». А Микола Вербицький віддав свій екземпляр слів Пантелеймону Кулішу.

Літератор Ксенофонт Климкович разом із ненадрукованими віршами Шевченка з архіву «Основи» («Заповіт», «Мені однаково», і «Миколі Костомарову») отримав від Пантелеймона Куліша й текст «Ще не вмерла України». Вони були опубліковані в 4-му номері журналу «Мета» за 1863 рік, а відкривався журнал текстом «Ще не вмерла Україна». Це число журналу катехит Перемишльської семінарії о. Юстин Желехівський привіз своєму другові, млинівському священику Михайлові Вербицькому. Отець Вербицький, який фанатично любив Шевченка і мріяв написати до всіх його віршів музику, за тиждень поклав на музику всі чотири вірші. А вже в грудні на зібранні громади Перемишльської семінарії вперше пролунала пісня «Ще не вмерла Україна», автором її тексту помилково вважали Тараса Шевченка.

Отець Вербицький на прохання ректора семінарії, який захоплений почутим наполегливо рекомендував

семінаристам поширювати цей твір серед прочан, зробив зі солю-співу хоровий варіант. На свято Івана Хрестителя перед багатотисячною громадою перемишльців у виконанні зведеного хору пролунала «Ще не вмерла Україна». Єпископ Полянський, засновник першого Українського театру у Львові, за-ворожений хоралом, наполіг, щоб режисер вставив у дію виконання цієї пісні. Відкриття Українського театру у Львові 25 грудня 1864 року постановкою оперети Карла Гейнца «Запорожці» розпочалося із виконання «Ще не вмерла Україна». Таким чином, пісня була відома не лише всьому Львову, а й стала гімном спершу Західної України, а згодом і Української Народної Республіки.

Світлана Попеску розповіла й про те, чому авторство Гімну пов'язують з Павлом Чубинським: у 1881 році в Москві вийшла друком збірка українських пісень під назвою «Кобзар», яка вміщувала й пісню «Ще не вмерла...», видавець якої звернувся до Пантелеймона Куліша, з проханням вказати автора тексту. І він вказав лише свого покійного колегу, академіка Павла Чубинського, українця за національністю. Як припустила доповідачка, написати, що співавторами тексту є уродженець і дворянин Російської імперії Микола Вербицький-Антіох, поляк Тадей Рильський, та болгарин Олександр Стоянов, йому не дозволяв патріотизм.

Словами композитора Валентина Сильвестрова, Світлана Попеску завершила свою доповідь про історію створення нашого славня: «Гімн України – дивовижний. [...] його створив Михайло Вербицький – церковний композитор. [...] У цьому гімні затонула якась пам'ять про літургію, про всенешню. У цьому простому наспіві, немов дме вітер, немов гілки дерев співають».

Завершили Міждисциплінарний науковий семінар Modus Legendi виконанням Гімну України.

Анастасія Коник
Фото автора

На могилі композитора

Делегація студентів, викладачів і працівників Львівського національного університету імені Івана Франка на чолі з Ректором, професором Володимиром Мельником 4 березня 2015 року взяли участь в урочистих ювілейних заходах, що відбулися в селі Млини Ярославського повіту (Республіка Польща), з нагоди відзначення 200-річчя від дня народження отця Михайла Вербицького та 150-річчя від першого публічного виконання Гімну України.

Панахидою та спільною молитвою біля могили, де похований о. Михайло Вербицький, присутні вшанували пам'ять видатного українця. «У найтяжчі, найтрагічніші і найгероїчніші часи віра у воскресіння в душі українського народу перетворювалася на молитву та пісню. Саме молитва й пісня були рушієм нації та вселяли віру в світле майбутнє України», – звернувся до учасників урочистостей Блаженніший Святослав (Шевчук).

У заходах з нагоди відзначення ювілею Михайла Вербицького також взяли участь голова Львівської ОДА Олег Синютка, голова Львівської обласної ради Петро Колодій, народні депутати України, Надзвичайний і Повноважний Посол України в Польщі Андрій Дециця, представники польських та українських громадських організацій, духовенство.

З вітальним словом звернувся до чисельної громади голова Львівської ОДА Олег Синютка: «Двісті років із нами людина-душпастир, син свого народу. 150 років з нашим народом його безсмертний твір, якому судилося стати славнем вільної та незалежної України». Олег Синютка також висловив вдячність польській стороні, яка достойно оберігає прах українського генія. «Це підкреслює те, що нашу спільну історію і спільне майбутнє ми повинні творити в об'єднаній Європі», – зазначив керівник Львівської обласної державної адміністрації.

«Отець Михайло Вербицький подарував українському народу всеперемагаючу духовну зброю – національний Гімн, який став заклик до боротьби за рідну державу для багатьох поколінь українців», – зазначив під час виступу голова Львівської обласної ради Петро Колодій.

За словами Петра Несторовича, створення Державного Гімну об'єднало два крила України – Ліву- та Правобережжя: «Український славень – це витвір двох українців – Павла Чубинського з Лівобережної України та Михайла Вербицького з Правобережжя. І це вкотре засвідчує, що український народ – єдиний наперекір ворогам, які повсякчас намагаються нас розділити. І ця єдність є запорукою нашої перемоги».

Під час урочистостей було озвучено звернення Президента України Петра Порошенка та Президента Республіки Польща Броніслава Коморовського з нагоди ювілейних відзначень – 200-річчя від дня народження отця Михайла Вербицького та 150-річчя від першого публічного виконання Гімну України.

Після завершення офіційних виступів високопосадовців біля каплиці-пантеону відбувся концерт, під час якого духовий оркестр Академії сухопутних військ ім. Гетьмана Петра Сагайдачного, Народна акаде-

мічна хорова капела ім. Павла Чубинського (м. Київ) та муніципальний чоловічий хор «Каменяр» (м. Стрий Львівської області) виконали твори композитора.

Особливо цього дня зазвучав Гімн України у спільному виконанні духових оркестрів України та Польщі й усіх учасників урочистостей.

За матеріалами
Львівської обласної державної
адміністрації

Феномен їхнього життя

Цьогоріч святкують свої ювілеї актори Львівського національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької, народні артисти України Федір Миколайович Стригун і Таїсія Йосипівна Литвиненко. Їхні імена відомі не лише театрознавцям, а й в мистецьких колах та звичайним пересічним людям, а вистави, в яких вони задіяні, і досі здійснюють неймовірний сплеск емоцій і бурхливі овації.

Для багатьох людей мистецтво є невід'ємною та значущою частиною їхнього життя. Спільна справа об'єднує покоління, народи, серця. Мистецтво, як праця духовна, нерозривно пов'язане з почуттями та дуже часто спрацьовує магнітом для різних людей. Таким щасливим випадком і є ця акторська пара – люди, які свої життя віддали театру та одне одному. Особисто я знаю їх ще з раннього дитинства, оскільки мама з юних літ захоплювалась їхньою творчістю і ця любов до театру передала й мені, за що я їй безмежно вдячний. Як би це дивно не звучало, але від того часу в мене, як і в більшості дітей, чомусь

не викликав інтересу театр ляльок, а хотілося йти у Великий (як я його вже тоді називав).

А полюбив я цей Великий театр від першої ж вистави, яку там побачив.

Відтоді й до тепер театр став невід'ємною частиною мого життя. Із задоволенням часто відвідую його. Передивився практично всі вистави. А це все, завдячуючи таким акторам, як Федір Стригун і Таїсія Литвиненко. Улюблена справа дійсно об'єднала цих людей. Любов і пристрасть до театру – ось фундамент їхнього щасливого спільного життя.

Багато написано й сказано про життєвий і творчий шлях цих митців, тому зараз я б хотів зробити акцент на їхньому творчому доробку останніх років. У Федора Миколайовича – це роль Зенона у виставі «У.Б.Н.» («Український буржуазний націоналіст»), де він надзвичайно майстерно передав образ чесного політика та свідомого громадянина, яких, на жаль, так не вистачає сьогодні. Творчий доробок Таїсії Йосипівни є надзвичайно контрастним і багатограним. Для неї немає «рядових» вистав і ролей, щоразу вона додає до ролі щось нове,

особливе, дуже любить імпровізувати на сцені й уміє це робити надзвичайно майстерно та професійно. Одним із доказів цього є її роль сеньйори Лючі у виставі Надії Ковалик «Неаполь – місто попелюшок» (режисер – Ф. Стригун), яка зачаровує мене, як і всіх глядачів, своєю неповторністю. І ця неповторність полягає в тому, що актриса вільно імпровізує на сцені, що викликає дуже позитивну оцінку глядача і є одним із важливих елементів акторської майстерності. А секретом беззаперечного успіху Таїсії Литвиненко є її щирість і вишуканість, з якими вона виконує будь-яку роль, а також відчуття того, що вона – королева, як на сцені, так і в житті. А хіба не такою повинна бути справжня жінка?..

Але найбільш цікавими є такі вистави, де Стригун і Литвиненко грають разом. Такі постановки завжди привертати увагу глядача. Колись В. Гайдабура в журналі «Український театр» писав: «Ф. Стригун чуйний до бездоганної внутрішньої правди Т. Литвиненко. Його партнерство поруч із нею набуває стилю високого джентльменства, тієї щирої поваги, з якою тільки й можна двом акторам виходити на сцену». Одним із останніх прикладів такого акторського дуєту є вистава Фрідріха Дюренматта «Візит літньої дами». Саме в цій постановці Таїсія Йосипівна зіграла роль літньої пані – Клер Цаханасян, а Федір Миколайович – її колишнього коханого Іля.

Згадана трагікомедія пройняла мене з першого перегляду. Пригадую, що я захоплено чекав фіналу з надією, що він буде позитивним, але яке ж було розчарування, коли в кінці вистави все-таки матеріальне перемогло цінність людського життя, зло перемогло добро. Такого фіналу, мабуть, не очікувала більшість глядачів, адже він є досить нетиповим для вистав, але ж таким реалістичним. І звичайно ж, що якби не високопрофесійна гра акторів, а зокрема Федора Миколайовича і Таїсії Йосипівни, які змогли якнайкраще передати всю складність образів, то вистава не мала б того успіху, якого вона досягла.

Я ніколи не припиняв дивуватися колосальній енергії і титанічній праці Стригуна та Литвиненко, які, окрім роботи в театрі, встигають займатися й іншою активною гро-

мадсько-політичною і педагогічною діяльністю. Федір Миколайович є членом-кореспондентом Академії наук України, головою Львівського міжобласного відділення Національної спілки театральних діячів України, а також завідувачем кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету імені Івана Франка. Таїсія Йосипівна теж активно займається педагогічною діяльністю, будучи доцентом кафедри театрознавства та акторської майстерності Львівського національного університету імені Івана Франка. Вона виховала величезну плеяду талановитих акторів, які продовжують її справу (Альбіна Сотникова, Наталія Лісова, Галина Далавська, Анна Матійченко, Наталя Боймук, Марічка Шумейко, Наталя Поліщук, Інна Калинюк, Назар Стригун, Андрій Козак, Дмитро Каршневич, Андрій Войтюк, Юрій Волинський і багато-багато інших).

На завершення хотілося б сказати, що доки в історії театру є такі постаті, доти він буде інтенсивно розвиватися й не втрачатиме своєї актуальності, здійснюватиме значний вплив на формування світогляду людей. Творчість Федора Стригуна і Таїсії Литвиненко дає можливість мені, як і безлічі глядачів, глибше зрозуміти життя і, безумовно, любити театр. А цю любов я збережу назавжди.

Олексій Мировський,
студент факультету культури
і мистецтв
Фото з відкритих ресурсів
Інтернет

Габс: «Поезія робить людей щасливими в цьому короткому житті»

Уголовному читальному залі Наукової бібліотеки 16 березня 2015 року відбулася зустріч із відомим французьким гумористичним художником Габсом, який презентував виставку «Сторінки однієї антології».

«Наша зустріч присвячена французькій весні, французькій книзі та французькій традиції у Львові. Говоритимемо про книжки, спосіб їх читання і використання», – розпочав презентацію директор Наукової бібліотеки Університету Василь Кметь. «Ще від XIII століття і до тепер маємо досить багато книг, які містять спеціальні позначки на полях (архівні чи бібліотечні), що допомагають локалізувати й шукати ту чи іншу книгу в просторі фондових середовищ. Сьогодні ми будемо говорити про незвичне використання книжки, про її «псування», про те, яким чином рефлексії над книгою можуть призвести до видворення власних шедеврів», – розповів Василь Федорович.

Зі вступним словом звернувся до учасників заходу директор Alliance Française у Львові Бернар Ульє: «Я постійно відкриваю для себе все нові й нові книги, добре знаю французьку поезію. Це – моє захоплення. Зазначу, що кожного року в березні у Франції відбуваються заходи під назвою «Весна поетів». Ми хотіли б передати Львову частину цього фестивалю, у рамках якого могли б провести лекції в школах із поглибленим вивченням французької мови, вечори пам'яті видатних французів і, звичайно, організувати читання французької поезії».

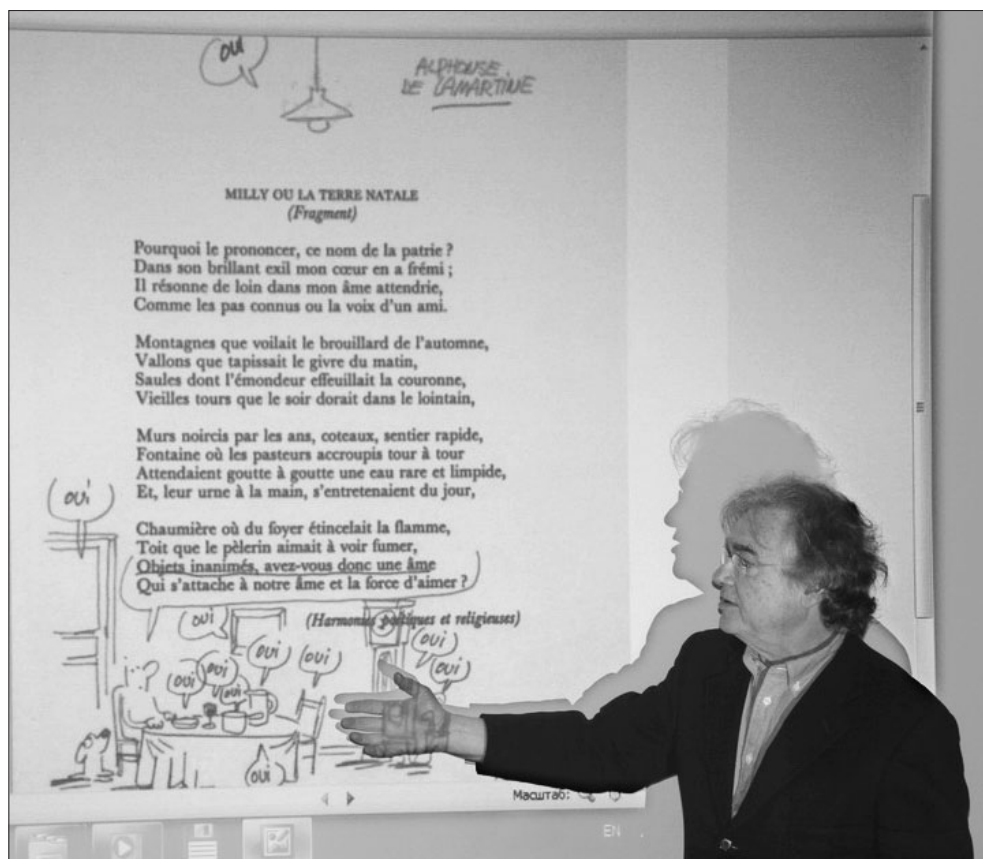
«Зустріч із художником Габсом – це кульмінаційний захід у рамках фестивалю. Для нього поезія – це не щось академічне й важке для

сприйняття, а те, що супроводжує нас щодня, що допомагає вижити в сучасному світі. Це спосіб відсторонення від усього негативу задля роздумів про щось приємне. Для нас поезія – це свіжість, легкість, спонтанність...», – зазначив Бернар Ульє.

Французький художник-сатирик Габс розповів учасникам презентації про основні аспекти й концепцію своєї творчої діяльності: «Коли я навчався на літературному факультеті, багато подорожував і малював гумористичні ілюстрації, у яких поєднував свої літературні знання з відповідною роботою. Я завжди подорожую зі своєю дружиною і беру багато речей, у тому числі й книги. Моя улюблена – «Антологія поезії» – теж завжди зі мною. Читаючи її, у мене виникає невимовне бажання малювати на сторінках книжок. Як тільки я маю якусь ідею – відразу малюю її просто в книжці».

Під час зустрічі художник-карикатурист поділився секретами власної творчості, розповівши, як саме в нього виникають асоціації, які згодом він відображає на папері, аби допомогти наступному читачеві краще зрозуміти й уявити те, що, можливо, приховане між рядками.

«Хотів би зазначити, що мої малюнки – це не ілюстрації, адже поезія є самодостатньою. Мої малюнки – це те, на що мене надихає поезія. Оскільки я ілюструю гумористичний журнал, то мої «твори» теж мають гумористичне спрямування. Я не використовую додаткові предмети чи папір, лише обираю вільне місце на сторінці й хапаю будь-що, що є під рукою – ручку, олівець, фломастер. Моя творчість – спонтанна. Я працюю з тим, що в мене в голові. Це схоже на

те, як жінка куховарить, готуючи страви з тих продуктів, які є в холодильнику», – з посмішкою говорить художник.

Габс також навів декілька прикладів того, як переважно сприймають поезію в суспільстві. За його словами, для пересічних людей вона, на жаль, асоціюється з чимось нудним і надто філософським. Художник зацентрував увагу на тому, що часто багато ілюстрацій до книжок зображені «неправильно», вони ніби «віддаляють» читача від світу поезії.

«Моя ж концепція творчості така: книга з поезією – це дзеркало, відповідно, читаючи її, ми читаємо себе. Така книга – як сучасний Інтернет, коли хочемо – заходимо і навпаки – не обов'язково читати її всю. Поезія має бути сучасною, адаптованою до сьогодення й приносить щастя. Тому у своїх малюнках я намагаюся хоч на мить, та все ж зберегти це відчуття», – захоплено розповідає Габс.

Окрім того, митець показав присутнім фото, зроблені в Парижі, на яких фотограф «упіймав» саме той щасливий момент, який має зв'язок із

поезією. Зокрема, на одній зі світлин зображено засніжений автомобіль, на склі якого написано французькою: «Я люблю свого ангела». «Це і є момент щастя, який не вимагає багато часу. Потрібно просто зробити паузу й незначні фізичні зусилля, щоб написати будь-яку поезію, навіть таку примітивну, як, скажімо, ця – зображена на фото», – прокоментував світлини французький художник.

«Так, як музикант кристалізує звук чи художник картину, так і поет фіксує момент щастя, який ми не бачимо, але відчуваємо кризь час, попри його шалену швидкоплинність. Поезія робить людей щасливими в цьому короткому житті», – поділився своїми роздумами Габс.

Під час відкриття виставки відвідувачі мали змогу оглянути експозицію робіт французького художника, а також франкомовні книги з фондів Наукової бібліотеки, серед яких – й улюблені видання Габса.

Ірина Кузьма
Фото Олександра Лавриновича